

N
R

I
/
2
0
2
0

ASTRA

SAMHÄLLE — KULTUR — FEMINISM

ASTRA

SAMHÄLLE

—

KULTUR

—

FEMINISM

Tallbergsgatan 1/175
00180 Helsingfors

E-post: astra@astra.fi

Webbsida: astra.fi

FB: facebook.com/tidskriftenastra

IG: instagram.com/tidskriftenastra

Chefredaktör:

Elliot Lundegård
astra@astra.fi

AD:

Nina Grönlund
astra.artdirector@gmail.com

Administration & prenumeration:

Carina Majander
pren@astra.fi

Prenumerera: ASTRA utkommer fyra gånger om året. En helårsprenumeration i Finland kostar 45 euro. Mera information får du på astra.fi eller genom att mejla pren@astra.fi.

Lösnummer: 12 euro

Tryckeri: Grano

Medlem i Tidskriftscentralen

ISSN-L 2323-3966

Bild på omslaget:

Shia Conlon

Utgivarföreningen för tidskriften ASTRA:

ASTRA ges ut av Utgivarföreningen för tidskriften Astra rf.

År 2019 består styrelsen av:

Ina Biström (ordförande),
Lisa Gemmel (vice ordförande),
Jenna Emtö, Ida Enegren, Jessica Finnälä, Josephine Holmström, Tom Kettunen och Carolina Lillhannus

Du får kontakt med styrelsen genom att mejla dem på astra.styrelse@gmail.com

MEDVERKANDE I ASTRA 1/2020:

Camille Auer
Linda Boodh
Sandra Broborn
Linn Byrkjeland
Saga Cavallin
Shia Conlon
Dockhaveri
Ulla Donner
Sofia Eriksson
Rosanna Fellman
Lisa Gemmel
Nina Grönlund
Grace Hewitt
Siri Hill
Frida Hinders
Amanda Hoffner
Emilia Kokko
Mauri "Freedom" Korhonen
Elliot Lundegård
Therése Lundin
Majk Michaelsdotter
Ida Mirow
Tilda Mårtensson
Märit Rönnols
Rebecka Vilhonen
Malin Öhman

4

Elliot Lundegård
LEDARE

7

Siri Hill
JAG LÄSTE, OCH JAG VÄXTE

8

Rebecka Vilhonen
FLICKVÄN

10

Sandra Broborn
HBTO-PERSONERS RÄTTIGHETER
TRAMPAS PÅ AV NUVARANDE
REGERINGEN I ESTLAND

14

Camille Auer
MAKING SENSE OF A
REGRETTABLE TRANS PANIC

18

Malin Öhman
SCENER UR ETT SINGELSKAP

22

Shia Conlon, Emilia Kokko, Mauri
"Freedom" Korhonen
HANDS AND PAWS

26

Dockhaveri
BERÄTTELSEN OM RESAN TILL
HELSINGFORS ELLER S(J)ÄLARS
LÄNGTAN, MUMINS MULAR

29

Ida Mirow
DIKT OM MIN KATT

30

Lisa Gemmel
och Märnit Rönnols
MIN BÄSTA KOLLEGA

32

Linda Boodh
ETT LYSSNANDETS MANIFEST

37

Majk Michaelsdotter
JORDLÄGE

38

Rosanna Fellman
"HERREGUD DU HAR JU
ETT HAREM AV KARAR!!"

40

Grace Hewitt
KALLIO, KREUZBERG,
KREUZBERG, KALLIO

42

Saga Cavallin
BONNE FEMME

45

Sofia Eriksson
OM KVINNOR SOM
SAKNAR MÄN

47

Amanda Hoffner,
Therése Lundin
SERIER

49

KONTAKTANNONSER

51

ORDLISTA

RELATIONER

L **KÄRA FEMINISTER!** Välkomna till ett nytt nummer av Astra.
E Årets och decenniets första! Jag som skriver är också ny, på pos-
D ten som chefredaktör. Därför tänkte jag presentera mig. Hej!
A Jag heter Elliot. Jag är 29 år, men när det här numret skickas till
R tryck har jag hunnit fylla 30. Mitt pronomen är den eller hen
E och jag bor just nu i Helsingfors. Och nu vill jag övergå till att
fortsätta presentera det här numret i stället för mig själv.

Kära feminister! Temat för 20-talets första Astra är "Relationer". Tanken var att ha ett tema som var väldigt brett, ett tema som kunde röra såväl intima relationer som internationella relationer, relationer mellan människor eller saker, stater eller företeelser. Spännande nog kom de flesta av texterna som skickades in att handla om just det mellanmännskliga. Om vänskap, om Tinder och om sex, om att komma ut som lesbisk eller bli slutshame:ad för att en är poly. Det visade sig finnas en bredd

här också. Olika erfarenheter som slingrar sig fram, ibland liknar varandra, ibland går isär. Det har varit imponerande att se skribenternas upplevelser ta plats i så personliga texter om hur feminism och relationer går ihop, berikar och berör varandra.

Men här finns också texter som tar upp relationen till transvården, relationen till litteraturen, och även relationen till det som inte är mänskligt, det som är mer-än-mänskligt, det vi kallar djur eller natur eller miljö. Också mellanartsliga relationer syns alltså i detta nummer av Astra, vilket förhoppningsvis ger mersmak inför Astra nummer två i år, som kommer ha temat "Djur".

Ett nytt inslag i tidningen är kontaktannonserna. Där, kära läsare, hittar ni varandra. Kontaktannonssidan är öppen för alla typer av efterlysningar, inte enbart de av den romantiska typen. Är du PoC och vill delta i en podd, eller queer och letar nya vänner? Missa inte annonserna som efterlyser dig! Och hittar du inte det du söker i detta nummer så sätt dig och plita på din egen annons och skicka den till oss på redaktionen.

Ytterligare en ny möjlighet för er läsare att synas i tidningen är genom att skicka frågor och synpunkter till vår insändarsida "Fråga Astra". Vi informerade om detta på våra sociala medier tidigare i år, men än så har det inte kommit några frågor... Så fort ni börjar skriva kommer dock "Fråga Astra" att ta form. Kanske till nästa nummer? Vi får väl se!

Sist och slutligen kan jag glatt meddela att Astras hemsida är under ombyggnad. Den har länge sett likadan ut och behövt en uppfräschning, och ska nu få såväl nytt utseende som nya funktioner. Till exempel blir det möjligt att skicka insändarfrågor och kontaktannonser direkt via hemsidans webbformulär, samt lättare att prenumerera på och köpa tidskriften digitalt.

Nu är det dags för mig att lämna plats för första numret av Astra 2020:s riktiga och viktiga tema. Kära feminister, välkomna till 50 sidor av "Relationer". Bara att lägga upp fötterna och läsa!

Skribenten är Astras chefredaktör

TEMA:

RELATIONER

CITAT FRÅN SIDA:

9

NÄR VI BLEV IHOP HADE JAG LYCKATS. JAG KÄNDE MIG STOLT ÖVER HONOM, JAG SKÄMDES INTE. JAG HADE FÅTT EN MAN SOM JAG ÄLSKADE LIKA MYCKET JAG HADE ÄLSKAT HENNE. JAG KUNDE VARA NORMAL. SAMTIDIGT DEKLARERADE JAG MIN FEMINISM PÅ UNIVERSITETET, SKREV I ASTRA OCH GICK I MARSCHER FÖR FEMINISMENS NYA VÄG.

16

THERE ARE A LOT OF PEOPLE WHO FIND WOMANHOOD TO BE SOMETHING TO STRIVE FOR AND CELEBRATE, INCLUDING COUNTLESS TRANS WOMEN, INCLUDING ME.

20

HAN FRÅGAR OM JAG ANVÄNDER SEXLEKSAKER. JA, SJÄLVKLART, SVARAR JAG. HAN SKAKAR PÅ HUVUDET, SÄGER ATT DET ÄR SYND ATT ALLA TJEJER ÄR SÅ BEROENDE AV SEXLEKSAKER, ATT DE Knappt BEHÖVER MÄN LÄNGRE.

27

JAG TÄNKER PÅ ÖNSKAN ATT HÖRA TILL. SÄRBARHETEN I DET OCH HUR LÄTT DET ÄR ATT LÅTA DEN DRIFTEN (?) TA ÖVER. ÄR DET DÄRFÖR VI VILL VÄNTA MED ATT BERÄTTA OM EVENTUELLA DIAGNOSER, BLESSYRER, "AVVIKANDE" SEXUELLA LÄGGNINGAR, WHATEVER.

31

VI HAR LÄTT ATT FÖRSTÅ VARANDRA, ÄVEN I SKRIFT. VI BEHÖVER INTE SITTA MITT EMOT VARANDRA FÖR ATT KUNNA BEKRÄFTA DEN ANDRA, OCH VI FÖRSTÅR OFTAST VARANDRA OAVSETT MEDIUM. DEN LÄTTHETEN I KOMMUNIKATIONEN ÄR EN AV GRUNDERNA TILL VÅR RELATION.

34

DET HÄR ÄR EN EKO-FEMINISTISK VISKNING FÖR LYSSNANDETS SKULL, ETT FÖRSÖK ATT HÖRA NÅGOT MER, NÅGOT BORTOM DE ANTROPOCENTRISKA VRÅLEN I VÅR INFORMATIONSOVERFLÖDADE SAMTID. ETT LYSSNANDETS MANIFEST FÖR ATT VI MÅSTE SLUTA ATT LEVA AV NATUREN, FÖR ATT ISTÄLLET LEVA TILLSAMMANS MED DEN, LYSSNANDES TILL DEN.

39

SOM 17-ÅRING BLEV JAG KÄR I TVÅ PERSONER SAMTIDIGT OCH HADE NÅGOT SOM LIKADE EN TRIAD. EN TRIAD ÄR TRE PERSONER SOM ALLA ÄR TILLSAMMANS MED VARANDRA. DET HELA SLUTADE SNABBT OCH ABRUPT EFTERSOM VI INTE KLARADE AV ALLA KOMMENTARER OCH GLIRINGAR. REDAN ATT VARA I ETT MONOGAMT ICKE-HETERONORMATIVT FÖRHÅLLANDE I JAKOBSTAD ÄR KONTROVERSIELLT, SÅ EN TRIAD FICK EN DEL PERSONERS NATTVARDBÄGARE ATT RINNA ÖVER.

43

PATRICIA SKULLE KUNNA TILLVERKA OCH FÖDA ETT BARN NÄSTAN PRECIS VAR SOM HELST, NÄR SOM HELST, UNDER VILKA OMSTÄNDIGHETER SOM HELST. INGEN KAN HINDRA HENNE OCH DET SKULLE KUNNA SKE MOT HENNES VILJA. DÅ SOM NU ÄR DEN INSIKTEN DJUPT OMSKAKANDE FÖR HELA PATRICIAS UPPFATTNING OM VILKA MÖJLIGHETER OCH VAL HON HAR TILLGÅNG TILL.

46

NÄR BODIL MALMSTENS MAN DOG SKREV HON OM HJÄRTAT, VARJE ÅR SKA HJÄRTAT SLÅ UNGEFÄR 30 MILJONER GÅNGER. NÄR MIN MAMMAS FÖRSTA MAN DOG VAR HON YNGRE ÄN JAG ÄR NU OCH HON BLIR BARA YNGRE HELA TIDEN, I FÖRHÅLLANDE TILL MIG.

JAG LÄSTE, OCH JAG VÄXTE

Kulturjournalisten Siri Hill berättar om ett feministiskt, litterärt bildningsprojekt som kom att öppna dörrar till nya författarskap och som förändrade hennes relation till litteratur.

STIG LARSSON, KARL Ove Knausgård, Michel Houellebecq, Ulf Lundell, Horace Engdahl, August Strindberg...

Min blick vandrar längs raderna i bokhyllan i lägenheten. Jag är på fest och klockan är alldeles för mycket när han kommer ut i vardagsrummet med två glas ljummet vitt vin, snubblar till och ler simmigt mot mig.

"Har du läst Ulf Lundell?" frågar han. "Jag har precis återupptäckt honom. Så sjukt bra! Han är bara så ... autentisk. Man känner igen sig i allt liksom."

Jag känner hur jag plötsligt blir trött. Så jag tömmer glaset, och jag går.

Är det rimligt att tänka sig att en kan dra slutsatser om en människa utifrån bokryggarna i hens bokhylla? Kanske, kanske inte. Jag kan i alla fall inte låta bli att ställa mig frågan: Hur är det möjligt att inte ha en enda bok som är skriven av en författare som inte definierar sig som man, i sin ägo?

När jag gick i skolan innehöll den litterära kanon, alltså det jag fick lära mig var så kallad "stor litteratur", lika stora hål som sexualundervisningen. Merparten av författarna som ingick där var vita, heterosexuella män som skrev om och för desamma. Enligt den logiken skulle alltså bra mycket mer än hälften av jordens befolkning – med ett fåtal undantag – överhuvudta-

get inte besitta några litterära talanger värda att lyfta.

Jag kom på mig själv med att vän- ta. Jag väntade på att också få ta del av andra typer av historier, erfarenhet- er och verklighetsbeskrivningar som jag kunde identifiera mig med. Jag för- stod snart att jag själv måste söka upp dem.

Vad händer med en människa som står utan eller berövas förebil- der? Vad händer om hon inte ser att någon hon identifierar sig med lyckas med det hon drömmer om? Vågar hon tro att allt är möjligt? Vågar hon dröm- ma stort, större än stort?

Kort därpå bestämde jag mig: Jag skulle från och med den dagen bara läsa litteratur av författare som inte de- finierade sig som män.

Var det för att ingen roman skriven av en man någonsin hade tilltalat mig?

Var det för att jag tyckte att perso- ner som inte definierar sig som män skriver bättre?

Såklart inte. Men jag tyckte mig gå miste om något. Och jag var trött på att vänta.

Så jag läste, och jag växte.

Separatism kan, när den är som bäst, vara ett effektivt och tillfälligt

**VAD HÄNDER MED EN
MÄNNISKA SOM STÅR UTAN
ELLER BERÖVAS FÖREBILDER?
VAD HÄNDER OM HON
INTE SER ATT NÅGON HON
IDENTIFIERAR SIG MED
LYCKAS MED DET HON
DRÖMMER OM? VÅGAR HON
TRO ATT ALLT ÄR MÖJLIGT?**

verktyg för att kunna lyfta blicken och byta perspektiv. Och för mig var det helt och hållet nödvändigt. Detta be- slut, som jag höll i under många år, lade grunden till ett feministiskt, lit- terärt bildningsprojekt som öppnade dörrar till författarskap jag annars kan- ske inte hade känt till, utmanade min bild av vad litteratur kan vara och bi- drog till att jag nu tar del av inte bara en stämman utan en hel kör av röster.

Även om det ena absolut inte ute- sluter det andra har min strävan på lång sikt inte varit att författaren som person alltid ska gå före innehållet.

Sedan en tid tillbaka har jag återi- gen börjat läsa författare som är män. Till skillnad från det beslut jag fatta- de när jag var yngre var det inget ak- tivt val. Jag stod som vanligt och bo- taniserade i en bokhandel och en bok fångade mitt intresse. Jag köpte den, och tänkte inte på att den var skriven av en man.

Och nu växer jag igen, på ett an- nat sätt.

Jag gör en nattlig inventering bland mina egna bokryggar. De sma- la och breda, de nötta och tummade, de lånade och köpta, de med anteck- ningar i och de jag ännu inte har hun- nit läsa, och jag konstaterar:

Hanya Yanahara, Sapfo, Maggie Nelson, Olga Tokarczuk, Audre Lor- de, Gertrud Stein, Reni Eddo-Lodge, Bodil Malmsten, Arundhati Roy, Na- dia Murad, Roxane Gay, Vigdis Hjorth, Nina Bouraoui, Jeanette Winterson, Nawal El Saadawi, Chimamanda Ngozi Adichie, Patti Smith, Gun-Britt Sund- ström, Simone de Beauvoir... ■

Text Rebecka Vilhonen

Bild Frida Hinders

FLICKVÄN

"Där har vi en till som plötsligt hittat på att bli lesbisk!" ropade en klasskompis i korridoren. Hans ord ekade mellan väggarna i det numera stängda finskspråkiga gymnasiet nära Åbo hamn.

TEATERGYMNASIET VAR EN av de lättaste skolorna att komma in på i Åbo

och de få teaterkurser som lärdes ut hölls i en gymnastiksal som luktade forntida fotsvett, ett bevismaterial lämnat efter de tusentals elever som gått där genom åren.

Jag valde att studera på ett finskspråkigt gymnasium för att fly den finlandssvenska ankdammen. Samma ansikten och röster sedan sju års ålder hade inte haft någon god inverkan på

min sociala personlighet. I den finskspråkiga skolan kände jag mig mycket friare, jag kunde skapa en bild av hurdan jag var: någon som alla kunde charmas av och bli förtjusta i. Som alla tonåringar ljög jag skjortan av mig i hopp om att någon skulle tycka jag var cool. Det var i denna strävan efter coolhet som det inte riktigt passade in att jag blev kär i en tjej.

SKAMMEN ÖVER ATT INTE ACCEPTERAS

Min gymnasietid skedde för över 10 år sedan, och ibland ser jag på de som är unga nu och föreställer mig hur mycket mer välmående de måste vara, i en värld som är mångsidigare och har fler förebilder trots sin eskalerande politiska polaritet. Jag föreställer mig hur jag själv hade mått bättre om det varit accepterat att vara ihop med någon av samma kön när jag gick i skolan. Å andra sidan var det förstås lättare för mig att komma ut än för generationerna före mig, och även om vissa saker blivit bättre idag är tonåringar ändå alltid känsliga varelser. Så unga, utan erfarenheter eller verktyg nog att hantlera livets kriser. Därför hade det kanske inte gjort någon skillnad om det som hände mig hade utspelat sig nu, eller då, när det hände.

Jag träffade någon som jag kunde skratta med och kände en stark attraktion till, så stark att jag nästan gick in i någon sorts jakt. Hon skulle bli min. Jag visste att hon inte var singel, hon hade redan flickvän och de var det första öppet lesbiska paret i vårt gymnasium. Men jag hade bestämt mig för att vinna henne, och det gick. Vi blev kära. Sådär rysligt, fullständigt, vidrigt tonårskära.

I skolan blev det tonårsdrama. Två läger, vänner som inte pratade med varandra och arga blickar som liknade dem man annars bara kunde se i *The Young and the Restless*. Dramat var fulländat och inte riktigt riktigt, det var ett skådespel och en lek. Det var mer underhållande än obehagligt att stå i centrum av något som alla pratade om. Men samtidigt var det ju på riktigt: en verklighet som faktiskt kändes och som lämnade spår.

Det var de små sakerna. Att skämmas över att hålla hennes hand på gatan, att inte kunna ge en kyss när vi skiljdes åt vid busshållplatsen, att inte kunna introducera henne för min familj och att konstant undvika könande ord när jag pratade med människor om min partner. Och jag fann ingen form

DET VAR DE SMÅ SAKERNA. ATT SKÄMMAS ÖVER ATT HÅLLA HENNES HAND PÅ GATAN, ATT INTE KUNNA GE EN KYSS NÄR VI SKILJDES ÅT VID BUSSHÅLLPLATSEN, ATT INTE KUNNA INTRODUCERA HENNE FÖR MIN FAMILJ OCH ATT KONSTANT UNDVIKA KÖNANDE ORD NÄR JAG PRATADE MED MÄNNISKOR OM MIN PARTNER.

av jävlaranamma eller mod att faktiskt stå upp för mig själv och stolt deklarera min kärlek. Bara rädsla och en känsla av att jag gjorde fel. Jag var misslyckad för att jag inte hade fått en pojkvän. Och redan då fattade jag hur fel den tanken var, inte bara i ett större mönster, utan framförallt för att den gjorde att jag själv såg ner på henne, en människa jag älskade. Jag gjorde henne mindre värd också inför mig själv med min internaliserade homofobi.

ATT MINNAS OCH FÖRLÅTA

När jag var 25 lämnade jag min pojkvän som jag varit tillsammans med i fyra år. När vi blev ihop hade jag lyckats. Jag kände mig stolt över honom, jag skämdes inte. Jag hade fått en man som jag älskade lika mycket jag hade älskat henne. Jag kunde vara normal. Samtidigt deklarerade jag min feminism på universitetet, skrev i *Astra* och gick i marscher för feministens nya våg. Jag härjade om normer och stolthet samtidigt som jag aldrig berättat för någon om min första kärlek. Jag hade gömt henne så djupt i mina minnen. Gömt minnet av hennes varma kropp mot min och hur den kärleken värmdes upp hela mitt liv och min existens. Jag skämdes fortfarande, och fortfarande behandlade jag henne som skit för att hon var en kvinna, jag respekterade inte ens minnet av vår tonårsromans.

Genom förnekelse glömde jag bort henne, och med henne grävde jag ner min sexualitet, mina känslor och allt som hade med romantiska re-

lationer att göra. I fyra år efter att jag gjorde slut med min pojkvän var jag fullständigt ensam, med en tjock mur runt hela mitt känsloliv. Ingen fick röra i mig. Ingen fick komma nära. Jag vet inte om jag var mer rädd att skada andra eller om jag bara var rädd att bli skadad själv. Men jag visste att jag inte kunde ha en relation utan att vara ärlig. Och ärlighet hade krävt att jag mindes henne, allt vi gjort och känt tillsammans. Ibland är ärlighet det mest skrämmande som finns.

Idag försöker jag komma ihåg. Jag pratar om henne nu, nämner henne som ex-flickvän istället för bara ex. Jag bär en skam över det jag gjort mot henne och minnet av oss. Skäms för att jag fallit i varje grop som patriarkala tankesätt och normer grävt. Över att jag trott att jag är en sämre kvinna för att jag inte hade en man. Trott att en man är någon sorts högsta möjliga vinst. Trott att vi kvinnor, och alla andra som inte är män, inte duger.

Jag är fortfarande inte klar med mitt sörjande och min skam. Det känns som en fläck som jag inte får bort, trots att jag vet att jag inte ska ta hela ansvaret för skammen. Patriarkatet och normerna som förgiftar oss är också ansvariga. De misshandlar oss när vi avviker från dem, de lämnar sår som är djupa och svåra att hela. Jag vet att systemet inte kommer be om ursäkt för vad det gjort, det kommer inte ta sin del av ansvaret för det som hänt. Därför är det enda som finns att göra att försöka ändra på själva systemet.

Det som jag också kan göra nu är att visa ömhet mot mig själv och förlåta den hårdhet som då gjorde att jag behandlade min käraste dåligt. Jag vill förlåta det som hänt, vill krama om min tonårskärlek, mig själv som tonåring och mig själv nu och försöka övertyga oss alla om att släppa det förflutna och bygga vidare, men samtidigt aldrig glömma det som har skett. ■

Skribenten är en mångsysslare inom kultur.

Text/Bild Sandra Broborn

HBTO- PERSONERS RÄTTIGHETER TRAMPAS PÅ AV NUVARANDE REGERINGEN I ESTLAND

TARTU, ESTLAND – Jag gjorde en profil på en dejtingapp och i Tartu visade det sig finnas fem hbtq-personer som använde appen. En av dem var hon, säger Helen Riimus, 31, och ger sin partner Caroline Hübsch, 28, en kärleksfull blick. Enligt dem är det svårt att träffa andra hbtq-personer i Estland, och sedan den nya regeringen tillsattes våren 2019 hänger deras rättigheter på en skör tråd.

Caroline Hübsch och flickvännen Helen Riimus bor i Tartu och träffades via en dejtingapp.

I september 2014 röstades Estlands samkönade partnerskapslag fram, men den trädde inte i kraft förrän 2016. Den estniska regeringen godkände dock inte de implementerade lagarna och på grund av regeringsbytet våren 2019 har dessa ännu inte godkänts. Det resulterar i att många samkönade par befinner sig i ett legalt limbo och behöver hävda sin rätt i Högsta domstolen.

Lagen var storartad på grund av att den gjorde Estland till det första postsovetiska landet att erkänna samkönade partnerskap. Den innebär till exempel att samkönade par numera har rätt till adoption inom familjen, det vill säga att adoptera ett barn som enbart den genetiskt kopplade föräldern varit juridisk vårdnadshavare till.

Jag har tagit mig till studentstaden Tartu, den näst största staden i Estland, för att träffa **Helen Riimus** och partnern **Caroline Hübsch**. Trots det faktum att Tartu lockar många studenter från olika delar av världen har staden få öppna mötesplatser för hbtq-personer. Vi ses i parets trerumslägenhet strax utanför de centrala delarna av Tartu.

Det var studierna som förde dem båda hit. Riimus är ursprungligen från en liten stad i mitten av Estland och kom till Tartu för att studera rättsmedicin. Hübsch är från en lite större stad i Tyskland och ville prova sina kunskaper i estniska genom att gå en magisterutbildning här.

Att de nu, tre år senare, bor tillsammans är egentligen tack vare en dejtingapp. På grund av svårigheterna att träffa

andra hbtq-personer skaffade Riimus en profil på appen lite på skoj och träffade Hübsch där av en ren slump.

– Hon hade ett estniskt profilnamn som betydde gräddpuff och jag undrade varför någon skulle vilja kalla sig så. Jag klickade på profilen och läste att hon var halvtysk och halvfransk och frågade varför hon talar estniska, säger Riimus och skrattar.

KÄMPAR FÖR ATT BYGGA UPP EGEN HBTQ-COMMUNITY

Både Hübsch och Riimus önskar att de hade fler hbtq-vänner i Tartu. De flesta av Hübschs vänner befinner sig i Tyskland och Bulgarien. Till skillnad från den estniska huvudstaden Tallinn, som har ett par öppet gayvänliga barer och klubbar, finns det bara ett offentligt gayvänligt festevent i månaden i Tartu.

– Tyvärr blev det här gayeventet utkonkurrerat av heteros och deras vänner, säger Riimus.

Riimus förklarar att det här eventet initialt var ett event enbart för hbtq-personer men att de sedan de öppnades upp för allmänheten mestadels kommit heterosexuella personer till eventen.

Det minimala utbudet av självklara hbtq-vänliga platser, dit man kan gå för att träffa andra queers, har inneburit att Hübsch och Riimus bestämt sig för att försöka bygga upp en egen hbtq-community. Tillsammans med ett par andra

lesbiska i staden har de ansökt om EU-pengar för att finansiera film- och spelkvällar.

– Det är fint att inte vara ensam i en heteronormativ värld. I Tyskland var det annorlunda då många som studerade samma som jag också råkade vara gay, säger Hübsch och ger ifrån sig ett skratt.

ESTER HAR BLIVIT TOLERANTARE MOT SEXUELLA MINORITETER

Enligt den senaste Eurobarometerns undersökning från 2019, om social acceptans av hbtq-personer i Europeiska unionen, har ester blivit toleranter mot sexuella minoriteter. De befinner sig dock fortfarande under EU:s genomsnitt. Undersökningen visar att 53 procent tycker att homosexuella, lesbiska och bisexuella personer borde ha samma rättigheter som heterosexuella, vilket är en ökning på 9 procent jämfört med föregående undersökning från år 2015. I Tyskland ligger siffran å andra sidan på 88 procent och i grannlandet Finland på 80 procent. Det land som toppar listan är Sverige, med sina 98 procent.

Men trots att acceptansen tycks öka är homofobin fortfarande ett utbrett problem i det estniska samhället. En offentlig åsiktsundersökning av attityder mot sexuella minoriteter, gjord av Estniska människorättscentret 2019, visar att 41 procent tycker att homosexualitet är relativt acceptabelt, medan resterande 49 procent tycker att det är relativt eller helt oacceptabelt.

Advokaten **Aili Kala**, som jag träffar på hennes arbetsplats, det estniska hbtq-förbundet i Tallinn, möter många människor som blivit utsatta för diskriminering.

– En del har blivit trakasserade på gatorna för att de avviker från utseendenormen. Många har problem med sina familjer, där de antingen blir trakasserade eller känner sig missförstådda av sina föräldrar, säger Kala.

Estlands jämställdhetslag förbjuder diskriminering baserad på sexuell läggning på arbetsplatsen, men inte i hemmet och inte heller inom skolväsendet. Enligt en undersökning från 2012 gjord av Europeiska unionens byrå för fundamentala rättigheter (FRA) svarade nästan var tredje hbtq-person att de undanhöll sin sexualitet i skolan. I samma undersökning framkommer även att en tredjedel undvek att hålla hand offentligt på grund av rädsla att bli överfallen, hotad eller trakasserad.

BETER SIG ANNORLUNDA I ESTLAND JÄMFÖRT MED I TYSKLAND

På grund av sina olika bakgrunder har Riimus och Hübsch olika känslor inför hur öppet de kan visa sin kärlek. Riimus berättar att hon inte har någon lust att förklara sin sexualitet och behåller den för sig själv och för de som känner henne väl.

– Vi kan hålla hand när vi är i Tyskland, men det känns konstigt för jag är inte van vid det. I Estland går det inte

eftersom alla tittar och en del människor kommenterar till och med, säger Riimus.

Hübsch å andra sidan är van vid att vara öppen med sin sexualitet men för att respektera sin partner håller hon en lägre profil i Tartu än i Tyskland.

– I Tyskland har jag alltid antagit att ingen bryr sig. Jag är försiktigare här, för människor har åsikter. Hade jag bott i Pärnu hade det varit en annan sak, där kan du verkligen inte vara dig själv, säger Hübsch.

Spridningen och frekvensen av homofobi i landet tycks nämligen variera mellan olika platser. Under oktober månad hade kuststaden Pärnu problem med aggressiv homofobi. En social sammankomst organiserad av estniska hbtq-förbundet blev förstörd av medlemmar och supportrar av Estlands konservativa folkparti (EKRE).

NY REGERING PÅVERKAR FRAMTIDEN FÖR HBTQ-PERSONER

Under våren 2019 blev Estlands konservativa folkparti (EKRE) en del av regeringen. Det är ett högernationalistiskt parti som vill inskränka hbtq-personers rättigheter då de anser dem vara ett hot mot kärnfamiljen. I deras partiprogram skriver de bland annat: "Vi står för traditionella familjevärderingar, vi förbjuder lagen om partnerskap och vi tillåter inte samkönade par att skaffa barn."

Advokat Aili Kaila på det estniska hbtq-förbundet upplever att det politiska narrativet har förändrats, den nya regeringen ifrågasätter de lagar och regler som gick igenom under förra mandatperioden.

– De vill ogiltigförklara partnerskapslagen från 2014 och framhäva att äktenskap ska vara mellan en man och en kvinna.

Kala gjorde nyligen en kritisk sammanfattning av det politiska läget i landet, fem år efter att partnerskapslagen kom, på estniska hbtq-förbundets hemsida. Hon menar att det som framförallt saknas i samhället är en implementering av de lagar som fastställts av regeringen. De hbtq-personer som utnyttjar sina rättigheter stöter på problem med myndigheterna, till exempel kring dombeslut vid adoption eller ojämlik särbehandling vid registrering av partnerskap. Det ska även ha gjorts försök till att dra tillbaka redan fattade beslut och Kala menar att hotet om att ogiltigförklara den rättighetskyddande partnerskapslagen hänger i luften.

Hübsch och Riimus har låg tilltro till att situationen kommer att bli bättre för hbtq-personer under den här mandatperioden.

– Det behövs ett öppet stöd. Det finns inte det här, det är som om folk tycker att du ska skylla dig själv om du är gay. Jag tror inte att en minoritet kan göra någonting ensamma, vi behöver stöd från människor med röster, avslutar Hübsch. **A**

Skribenten är en frilansjournalist som gillar att upptäcka nya platser.

Lagen var storartad på grund av att den gjorde Estland till det första postsovjjetiska landet att erkänna samkönade partnerskap. Den innebär till exempel att samkönade par numera har rätt till adoption inom familjen, det vill säga att adoptera ett barn som enbart den genetiskt kopplade föräldern varit juridisk vårdnadshavare till.

Text Camille Auer

MAKING SENSE

A REGRET- TABLE TRANS PANIC

*"Understanding the personal
as political – how identity is
constructed and represented – is
the task of feminist theory."*

Maggie Humm,
Feminism and Film (1997)

In early December 2019, the Finnish National Broadcast Company YLE aired a TV documentary and published an accompanying article about transition regret. The comment section was a transphobic garbage fire. Great responses were published in the aftermath by the blogs *Julmaria* and *Tiina the Feminist*, and by the organisations Trasek and Sexpo, among others.

In this text, I attempt to dissect and disprove some of the claims about gender, trans communities, and transition-related healthcare made in the YLE article, and to introduce the discussion to non-Finnish speakers interested in feminist and anti-feminist discourse in Finnish context. The article, written by journalist **Jessica Stolzmann**, talks about transition regret and detransitioning through a single personal narrative, based on an interview with one person. The line of argumentation is similar to those used by proponents of “gender critical” views and the pseudo-scientific theory of “rapid onset gender dysphoria,” both backlashes to increased trans visibility. My attempt here is to only comment on the claims made in the YLE article, not on the personal narrative of the interviewee.

CLAIM: *Transition-related healthcare is too easy to access and doesn't take mental health conditions seriously.*

Easiness is a subjective notion, but let me draw the outlines: at the fastest, it takes 6 months from the initial appointment for transition-related health care, which you might have to wait 6 months to get, to be diagnosed as transgender. For the vast majority of people it takes longer. Then you would still have to wait months for your first appointment with the hormone clinic and other practitioners before getting any body-altering healthcare. After that you would have to wait another 6 months in what is called “The Real Life Test” before getting any irreversible

healthcare. A lot of trans people are denied care based on their mental health, or they are put on hold indefinitely until their mental health is under control or they have accessed therapy, which in itself is a difficult thing to achieve in Finland unless you are rich. It typically takes around 18 months from first seeking transition-related healthcare to receiving any. Very often it takes longer. So if one person claims they got transition-related healthcare too easily, it is the responsibility of the journalist to frame this claim as a subjective experience that can not be generalized.

CLAIM: *Trans people make other people consider transitioning as a way to deal with problems.*

We all choose the ways we deal with our issues. It's true that our choices don't happen in a vacuum and that the people we surround ourselves with affect the choices we make. We tend to navigate towards spaces that validate our ideas of who we are. We create mirror mazes of validation to make sense of ourselves. That is the life of a social being. The cis worldview, where sex and gender are defined by our perceived anatomy, is another such mirror maze. If the existence and visibility of trans people indeed caused young cis people to think that they were trans, I could also claim that I used to think I was cis and did things I regret and never would have done if cis people hadn't validated my illusion of being cis. Like going through testosterone-induced puberty without a choice in the matter.

CLAIM: *The media portrayal of trans issues is black and white.*

The media representation of trans issues has evolved a lot in the last five to ten years and misrepresentations that were common earlier are now few and far between. Stolzmann's own article, however, is very much black and

white, talking only about binary genders and people who were assigned female at birth. It doesn't mention the innumerable people who are trans but never seek or need gender affirming healthcare. It doesn't mention all the people who pulsate between their assigned gender and something else. It doesn't mention the people who need to medically transition, but are unable to access the means to do so, suffering for it to the point of suicide. Instead it portrays being trans as a clear-cut, from A-to-B business and creates as a straw person the idea of a trans community judging people for being something else. In the eight years that I have been aware of trans discourse in Finland and internationally, it has always been a staple notion that not all trans people need medical treatments. In my own social circles online and offline it is very accepted and common for trans people to not seek medical alterations. Many of my friends have at some point declared themselves trans and at others returned to at least some aspects of their assigned gender. This has never been a problem.

CLAIM: *“The trans community” rejects people who regret transitioning.*

There is no singular trans community, but many separate and intersecting, formal and informal communities, like with any demographic. To lump them all together as one hostile, unified group is totalizing and false and enables a retaliatory hostility towards trans people as a whole. Claims of the trans community's rejection of detransitioners as a general tendency can't be verified based on one interview. Detransitioning should be recognized as a valid part of gender variance. However, the person interviewed uses transphobic language (misgendering bodies on purpose) in the documentary that was published with the article, which, of course, is something trans people need to protect themselves from.

CLAIM: *Something in this society makes girls and women identify as non-binary people or trans men.*

This is outright transphobia. Non-binary people and trans men are not women identifying as something else; they are non-binary people and trans men, period. There are a lot of people who find womanhood to be something to strive for and celebrate, including countless trans women, including me. I could also ask what it is in this society that kept me from realizing I'm a woman before I eventually did.

CLAIM: *A lot of people regret transitioning.*

Again, this is based on one interview. Searching for validation from like-minded people and being stuck in our singular perspective can create the illusion that something we witness or experience is true for everyone everywhere. This is why anecdotal knowledge like this should always be framed as such and, when relevant and possible, be accompanied by researched knowledge. The article does this to some extent, by mentioning that according to one study, approximately 2,2% of people who medically transition come to regret it. It doesn't mention that other studies have found the number to be even lower and that some people regret their decision because they face transphobia or aren't happy with the results of medical transitioning.

The article goes on to describe the unfortunate outcomes of a misguided transition for a person assigned female at birth: facial hair, lowered pitch of voice, and lack of breasts. These are things a lot of women deal with. What is a woman's voice? I'm a 35-year-old woman and I have a very low voice: by cis standards, an adult male voice. But it's my voice and hence a woman's voice. Most trans women need to go through a dozen or so sessions of painful and expensive electrolysis

treatment if they want a hairless face. I write this not to compare grievances, but to put things in perspective. Also I wouldn't advocate that to be a woman you need to have a hairless face, a high pitched voice or breasts; to claim so would exclude most trans women who choose not to or who aren't able to transition (as well as many cis women). Needless to say, that is transmisogyny 101.

CLAIM: *Trans healthcare allows people to misguidedly have healthy tissue, like breasts, surgically removed from their bodies.*

What is healthy tissue? Is tissue that causes an individual pain and suffering healthy? For Stolzmann's tale of one person it was an unfortunate mistake, but for many others it's an issue of life and death. For all of us, it's an issue of human rights to be allowed the healthcare we need, be it psychiatric, somatic, or gender affirmative. To get a mastectomy through the transgender healthcare path, you need to actively ask for it and convince several professionals over a long period of time that it's vital to your well-being and that you are capable of making the choice. Wanting a mastectomy is not a requirement to be diagnosed as transgender.

WE HAVE BEEN fighting for better access to healthcare for decades. We could be fighting for monetary reparations for those of us who have been forcibly sterilized because of Finland's brutal trans laws. Instead, we're stuck fighting against a backlash that wants to make trans healthcare even *less* accessible.

The biggest reason I disagree with Stolzmann's article is a fundamental one: the definition of gender. The article doesn't define it, but operates under assumptions that can be traced back to the generally accepted cis-centric, positivist, essentialist understanding of gender as a cultural

set of meanings that is separate from, but most often aligns with, what is understood as biological sex. In my view, gender goes deeper, to the very moment and event of meaning formation that is continually unwinding within our existence. Assigned sex is a crude grid that enables patriarchy in the first place. Any understanding of gender that takes assigned sex as a biological given is questionable. **Judith Butler** said it: sex is always already gendered. **Simone de Beauvoir** said it: one is not born a woman, but becomes one. **Karen Barad** describes this continuous becoming on the level of quantum physics. **Astrida Neimanis** combines a phenomenological reading of **Luce Irigaray** with new materialism to describe it. It's not always a stable and predictable process, and never simple. So let's stay critical and avoid totalizing discourse. **A**

The writer is an artist, writer, dog parent and trans woman from Turku.

7

It typically takes around 18 months from first seeking transition-related healthcare to receiving any. Very often it takes longer. So if one person claims they got transition-related healthcare too easily, it is the responsibility of the journalist to frame this claim as a subjective experience that can not be generalized.

Text Malin Öhman

Bild Ulla Donner

SCENER UR ETT SINGELSKAP

NYÅR

Han vill dejta mig, säger han. Lära känna mig. Han är absolut ingen fuckboy, bara så att jag vet.

Egentligen är han för självmedveten, nervös och totalt omöjlig att läsa men också charmig och söt i sin ängslighet. Vi dejtar, det rinner ut i sanden, dejtar igen, ligger då och då. Det har pågått i nästan ett år när jag sitter på en nyårsmiddag och är sentimentalt och nostalgisk som en kan bli under vinterhögtiderna. Vi har inte setts på tre månader. Jag har dejtat en annan kille ett tag. Han är i sin tur för snäll, har stickigt hår och tycker om att mata mig med gröt på morgonen. Jag cringear när han pressar sin näsa mot min nacke och drar in min doft lite för aggressivt. En snäll, tråkig och harmlös kille som har bestämt sig för mig och som jag kan se på film med och ha lagom stimulerande diskussioner med under vintern. Men här sitter jag nu på en nyårsafton och tänker på den ängsliga killen med mjukt hår som är så svår att läsa och ungefär så otillgänglig en människa kan bli. Det måste ju betyda något.

Hej jag tänker fortfarande på dig ibland.

**HAN: HAR DU SVÅRT
ATT SLAPPNA AV?**

**JAG: SNARARE ÄR
DET MINA PARTNER
SOM INTE BRYTT SIG
OM MIN NJUTNING.**

**HAN: JAG ÄR
ANNORLUNDA, JAG
LOVAR. DET VAR
HAN INTE.**

Åh hej! Det gör jag också. Jag är inte i stan just nu men vi kanske kan ses när jag är tillbaka?

Han kommer hem till mig, rakt från flyget. När han kysser mig är det som om kroppen vaknar ur en dvala. Varm honung genom mina ådror. Jag gör slut med den snälla killen en vecka senare. Han gråter hysteriskt i min hall och frågar varför och jag har inga svar han vill höra. För att det aldrig var på riktigt. För att jag hellre är ensam än låtsas.

Ängsliga killen och jag träffas någon gång till, sen rinner det, enligt våra gamla mönster, ut i sanden. Nästan ett år senare ses vi igen. Han är 35 minuter sen till dejten och frågar om vi ska gå vidare efter att vi sett 10 minuter av den timplånga videoinstallationen *The Visitors* på Kiasma. Vi går hem till mig,

jag försöker bryta vårt mönster och prata med honom om var vi står nu. Men det leder ingenstans. Han slingrar sig. Jag ger upp och låter honom klä av mig. Han är ju ändå här.

Han ligger ovanpå mig, jag är mjölk och honung igen. Kan inte blunda, fotograferar hans ansikte med mina ögon.

Minns du när du skrev åt mig på nyår?

Är det nu det händer? Ett år har gått men han har tänkt på mig också, han vill ha mig, han har bara svårt att öppna sig men nu är han redo. Han kommer säga att han bara varit rädd. Att han inser nu att vår kemi är något utöver det vanliga, att det vi hållit på med är löjligt, att han ska sluta vara flaky nu och våga. Satsa. På riktigt. På mig.

Jag blev så sjukt kåt när jag fick ditt meddelande. Jag var tvungen att lämna middagen jag satt på för att gå in på toaletten och runka.

PARIS

Finska tjejer är så blyga, men inte du, säger han i mitt öra och fortsätter ta på mig, utanpå byxorna, men ändå. Vi sitter på en parkbänk i Helsingfors, jag bor bara några minuter bort men han verkar tänka på att det går en kvinna

en bit bort, ute på kvällspromenad med sin tax. Jag ska egentligen gå upp tidigt i morgon men han har lockigt hår och doftar gott, har välpolerade naglar och är så slätrakad att jag undrar om han ens har ansiktsbehåring. Han värmer mina händer i sina. Jag har känt honom i femton minuter.

Han frågar om jag använder sexleksaker. Ja, självklart, svarar jag. Han skakar på huvudet, säger att det är synd att alla tjejer är så beroende av sexleksaker, att de knappt behöver män längre. Jag säger något om att det är en del av en sexuell revolution, att få komma, att få njuta, att min njutning inte behöver vara kopplad till någon annan. Han: Men vad alla egentligen vill ha är väl närhet? Sex? Jag: Jag antar att du får orgasm nästan varje gång du har sex? Han: Ja, men det får mina partner också. Jag (något skeptisk): Hmm. Han: Okej, så här: Tänk om du varje gång du var kåt skulle ligga med någon i stället för att onanera. Känna värme från en annans kropp, se in i ett par ögon (bör tas i beaktande att han säger allt det här med en löjligt hett släpig fransk accent) ... Jag tror bara att människor är så rädda för intimitet att ingen vågar säga vad de vill ha eller ens träffas på riktigt längre. Det är lättare att bara ta fram en vibrator och inte behöva ha kontakt med andra. Jag: Men om jag säger så här. Min orgasmprocent när jag ligger med andra är kanske 40. Alltså har 60 procent av de jag legat med inte fått mig att komma. Han: Har du svårt att slappna av? Jag: Snarare är det mina partner som inte brytt sig om min njutning. Han: Jag är annorlunda, jag lovar.

Det var han inte.

FÖRLÅTA

Han rullar ihop pappersbitarna mjuka av tårar till små bollar och placerar dem i en rad på mitt köksbord. Det känns för bekant. Som om vi har gjort det här en miljon gånger. Ändå är det skönt att se honom gråta. Det gör ont någonstans i honom också. Varje gång han ser mig nu gråter jag. Jag försöker

JAG LYSSNAR PÅ EN PODD, DE TALAR OM RELATIONER. OM DU VERKLIGEN ÄLSKADE DIG SJÄLV, VAD SKULLE DU GÖRA DÅ? JAG VET SVARET.

intala honom om att jag faktiskt gör annat än gråter. Att jag inte är så ledsen som det ser ut. Men det kanske är en lögn. Jag är kanske precis så ledsen som jag ser ut. Han säger att han vet. Men jag tror inte att han gör det.

Det har gått fyra månader. Han har en ny flickvän. Hon ser tråkig ut och skriver generiska captions under bilder med vit ram runt så att hennes Instagramkonto ser sådär fräscht och luftigt ut. Hon har tagit en bild av ett pären på det där guldiga fatet vi köpte, det jag lämnade kvar tillsammans med muminmuggar, fotoalbum och väffeljärn. Jag ville inte ta med mig något.

När han går väntar jag tills jag hör hissdörren stängas. Jag sjunker ihop på golvet. Andas snabbt men gråten är slut. Huvudet värker och magen känns tom. När åt jag senast? När sov jag senast utan att vakna med ett ryck och för en minut inte känna någon ångest, för att sen komma ihåg. Just det. Jag är ju inte glad.

Han sa nästan allt jag ville höra. Jag hade förväntat mig något förlösande, att något skulle lätta när jag hörde honom prata. Men det kändes ingenting. Jag var inte ens arg när han satt där och såg på mig med kylig blick och kisade när solen träffade hans ansikte. Jag tänkte att han såg annorlunda ut. Att jag inte mindes hur hans hand kändes i min. Hans nacke. Jag är inte arg när han går. Jag är besviken. För nu vet jag att inget han säger kan förändra det här.

På tåget norrut somnar jag till en stund med pannan mot den kalla fönsterrutan. Jag vaknar med en ny människa i sätet bredvid mig. Han luktar vitlök och sitter bredbent, äter nötter. Jag ber honom att inte äta nöterna, säger att jag är allergisk. Han trycker snabbt

ner dem i sin väska och ber om ursäkt. Säger att han ska gå av i Tammerfors, så jag behöver bara stå ut med honom en halvtimme till. Jag försöker le tillbaka. Men det känns onaturligt.

Jag lyssnar på en podd, de talar om relationer. *Om du verkligen älskade dig själv, vad skulle du göra då?*

Jag vet svaret.

TVÄTTSTUGAN/LOVE ACTUALLY

Det är en vardagskväll och jag är på väg ner till tvättstugan för att hämta min tvätt. Mitt program har gått över tiden, men hon före mig var sen med sin tvätt och jag har sökt igenom hela underklädeslådan utan att hitta ett enda par rena trosor. Jag var tvungen.

Jag kommer in i tvättstugan och där står, som jag befarat, en granne och väntar. Det är tre minuter kvar av mitt program. Sorry sorry sorry, säger jag och förklarar varför jag gått över tiden (på engelska, jag är dålig på finska). Ah, ok, no worries, säger han och ställer sig en bit bort. Han lutar sig mot den andra tvättmaskinen och tittar åt mitt håll medan jag tittar på den envisa trean som aldrig vill bli en tvåa. Är det normalt att bli så här stressad av att en främling är tvungen att vänta på att få tvätta i 10 minuter? Mina öron är heta varför måste jag bli så uppgjagad hela tiden herregud lugna ner dig.

So where are you from?

Oh, um, Sweden! *Vad fan sa jag.*

Ah okej, då pratar du svenska? säger han. *Jag vill dö.*

Jo hehe okej så du är finlands-svensk?

Nej inte alls, jag kan lite svenska bara.

Okej. *Hur ska jag dra mig ur det här, han är ju dessutom helt sjukt snygg, brunbrända armar, herregud vilka fina ögon han har. Undrar om jag kan förklara Sverigegrejen på något gulligt sätt sen på vår typ fjärde dejt.*

När tvätten är klar slutar vi prata och jag går mot hissen, röd i ansiktet stirrar jag på mig själv i spegeln och

tänker att jag borde ha bjudit ut honom. Jag ringer min bästa vän som är om möjligt ännu mer hopplöst romantisk än jag och i hemlighet drömmer om att träffa sin drömkille en helt vanlig dag i kassakön i matbutiken. "Hallå det här är ditt *moment*. Gå ner dit nu innan han försvinner (dramatisk, jag vet) och bjud ut honom."

Han är självklart inte kvar i tvättstugan. 20 minuter kvar av programmet. Jag kan ju inte gå härifrån nu och riskera att missa honom. Så jag ställer mig i torkrummet och hänger om min tvätt. Drar ner den från torklinan igen, hänger den igen. Tänker på honom i morgonljus, krispiga lakan, grumliga ögon, han kokar kaffe, springer upp till sin lägenhet i tofflor för att hämta mjölk. Dörren öppnas. Jag hänger min tvätt för sjunde gången.

Hej igen, säger han och ler. Lite förvånat. Ett snett leende. Det är nu jag ska säga något. Vad som helst. Han hänger ett par svarta jeans. Och jag säger: ingenting. Jag har hängt all tvätt och jag kan ju omöjligt dra ner den en gång till och börja hänga lakanen för åttonde gången.

Så jag går. Möter en besviken blick i hissens spegel den här gången. Varför är jag så rädd. Någonstans mellan tredje och sjätte våningen bestämmer jag mig för att det här ska bli mitt *moment*. Och vilken perfekt vändning ändå, att jag sen bara gör det. Jag åker ner igen, tänker inte, tvekar inte. Går rakt mot torkrummet. Dörren är öppen. "Hej det här är kanske jättekonstigt men du är sjukt söt och ja ... Ja jag undrar om du vill gå ut nån dag?"

Nu blev det inte den stora romantisk komedi-avslutningen, för han hade flickvän. Men det är ju en ganska bra story ändå.

SLUTET

Vi sitter på en restaurang och mina tårar rinner ner i nudelsoppan.

"Det gör så ont."

Hon vet. Hon skrattar åt mig, jag överreagerar, inget är ju fel, allt har ju gått bra. Vi har gått på en perfekt dejt,

**VI GÅR HEM TILL
MIG, JAG FÖRSÖKER
BRYTA VÅRT
MÖNSTER OCH PRATA
MED HONOM OM VAR
VI STÅR NU. MEN DET
LEDER INGENSTANS.
HAN SLINGRAR SIG.
JAG GER UPP OCH
LÅTER HONOM KLÄ
AV MIG. HAN ÄR JU
ÄNDÅ HÄR.**

han skriver åt mig nästan varje dag, han har bjudit ut mig igen, han har gått tillbaka i min feed och gillat bilder från i somras. Han kommer vara annorlunda.

"Det värker i mina händer."

Jag föreställer mig slutet innan det ens har börjat.

EN SÄNG PÅ VÄGEN

Han hade mörka ögon, långt hår, en näspiercing som alltid var inflammerad, en röd bil som han parkerade utanför mitt hus, som regnet smattrade mot taket på när vi åkte och köpte pizza mitt i natten. Han ville aldrig somna, fick aldrig nog av att prata med mig. Frågade konstiga frågor och drog mig i örat när jag höll på att somna. Han grät när några av hans växter dött. Det ryckte i hans ben och han åt mangoyoghurt till frukost. Våra skratt lät likadana, de bubblade fram långt ner från magen och ekade mellan stenväggarna.

Han hade sagt att det aldrig skulle bli vi. Han sa det efter att ha träffat mig en gång. Du är nice och mysig och så, men vi kommer aldrig bli något mer än det här.

Han kunde höra av sig när han var i min del av stan, när han var uttråkad, när han ville ha sällskap. Han kunde hämta mig i sin bil. Jag njöt av att vara en som blir hämtad, upplockad. Med honom var jag glad, enkel, berättade lagom mycket om mig själv, nämnde vänners namn i förbifarten, berättade aldrig om något tungt eller jobbigt, märkte knappt hur han började fråga mig om detaljer, något jag sagt ut i

mörkret någon natt. Med honom behövde jag inte vara svår. Jag fick röra hans hår utan att han blev rädd för att jag var kär, kunde till och med sträcka ut handen och smeka hans kind precis innan han somnade där på andra sidan sängen.

Och sen. Han, i handduk, vattendroppar på mitt golv: Hördu, jag har funderat om du kanske skulle vilja gå på bio nån dag?

Jag, i badrummet, sprejar rosenvatten i ansiktet: Bio? Som ... på en dejt?

Han: Ja, eller du vet ... ja?

Jag: Jag trodde inte att vi var såna som dejtade.

Han: Mmm nej men, vi kan ju bli.

Jag, tittar fram från badrummet så att jag ser hans bakhuvud: Jag tror inte det är nån bra idé.

Han, skakar hårt på huvudet: Okej, visst, nej, du har säkert rätt.

Nästa gång vi träffas har tankar på oss ute i den riktiga världen börjat gro. Han har planterat dem där. De lever ett eget liv någonstans i bröstkorgen, jag känner hur de bökar omkring under revbenen och höjer pulsen, gör händerna svettiga. Han har tagit ut sin piercing. Hans tårar faller ner på mina lakan, i mina händer. Han försöker skratta när han berättar om allt, gnider händerna hårt mot varandra. Jag säger att allt kommer bli bra och håller om honom tills han somnar, med huvudet på min bröstkorg. Det rör sig där under huden igen, värker, sprängs. Men jag kan inte röra mig. Vill inte. Jag säger det rakt ut i natten, men mest för mig själv: Jag bryr mig inte, jag vill ha dig ändå.

Nästa gång jag skrev åt honom svarade han inte. Jag frågade en vecka senare om något hänt, om vi skulle ses. Han svarade till slut.

"Jag är i en sån situation just nu där jag inte känner mig bekväm med att hoppa från säng till säng längre." **A**

Skribenten är en frilansare och journalist som gillar böcker och första dejter.

Bild Shia Conlon

Modeller Emilia Kokko,
Mauri "Freedom" Korhonen

HANDS AND PAWS

Text Dockhaveri

BERÄTTELSEN OM RESAN TILL HELSINGFORS

ELLER

S(J)ÄLARS LÄNGTAN, MUMINS MULAR

Förlaget Dockhaveri bjöds in till ett panelsamtal på Helsingfors bokmässa 2019 av Astras dåvarande chefredaktör, Vilhelmina Öhman. I inbjudan ingick också att skriva i Astra om besöket i efterhand. Denna text är skriven av dockhaverister som bor och verkar i Stockholm, och som deltog i Astras panelsamtal. Samtalet spelades in och kommer tillgängliggöras på Astras hemsida inom kort.

Jag undrar om Mälarens sälar någonsin hänger på land. När jag var liten brukade pappa ta med mig och min syster att titta på sälar som låg på stenar nere vid havet, "Titta" sa han och jag nickade fast jag inte kunde se skillnad på så långt håll, på vad som var säl och vad som var sten.

Jag har handen på hjärtat alltid längtat efter att se en säl. Jag har letat efter säl.

Jag tänker på Edith Södergrans "Du sökte en kvinna, du fann en själ, du är besviken." Jag läste nyligen att det finns en upplaga där j:et har fallit bort och det står "Du sökte en kvinna, du fann en säl, du är besviken."

Jag tänker på hur lätt det är att känna sig som en säl.

Jag minns att jag skrev en diktanalys i gymnasiet av en av Södergrans dikter och att det var då jag insåg att jag såg något som inte alla såg.

Vi såg en säl från frukostbuffén på M/S Gabriella. Det var vid resans slut, när vi besökt bokmässan i Helsingfors och berättat om "att skriva och ge ut litteratur

tillsammans". Precis när båten skulle gå i hamn i Stockholm låg sälen där.

Jag tänker på en uppochnedvänd natt när jag som sjuttonåring slängdes runt i Stockholms nattliv och ensam, på väg till eller från någonting, hittade en sällabb i en trapp vid Slussen. Avhuggen och enorm. Jag satte mig bredvid den i mina nätstrumpbyxor. Var det detta som skulle hända mig?

Nästa gång jag såg en säl var också den död. Uppsvullen och rödflammig på ön som då blev dödens ö. Båten spolades upp där när jag inte tordes styra rakt mot de stora vågorna utan blev tvungen att låta dem föra mig med sig. Under en lång tid därefter såg jag det där svullna och flammiga när jag slöt ögonen.

Jag tänker på Mumin. Att det fanns en samling muminmuggar i kollektivets kök där vi övernattade, som bara blivit, för att alla antog att de som bodde där samlade på muminmuggar.

Jag har aldrig förstått hur muminmuggarna började. Ungefär samtidigt dök de upp från ingenstans och var jättemånga på en gång. De var samlingsobjekt, men ingen verkade samla på dem. Det gick så snabbt att jag inte hann fråga vilka de var, vad de gick ut på.

Och sedan var det för sent att fråga. Som att fråga vad midsommar är för något. Jag tycker att det låter fånigt nu när jag uttalar det, men de där muggarna gör mig osäker. De tycks vara laddade med en outtalad gemenskap.

Jag längtar efter att bli en sådan som samlar på muminmuggar.

Jag längtar efter att inte längta efter hela bilden, hela samlingen. Jag längtar efter att lita på fragmentet.

Jag tänker på en annan sorts längtan, jag har alltid skämts över den, och det är längtan efter att någon ska insistera. Inte låta mig gå, bara för att jag känner mig för dålig för att vara kvar.

Exakt den längtan har jag också. Att någon ska stanna fastän jag säger åt dem att hålla sig borta. Alltså inte komma för nära heller, bara finnas där.

Det finns en motsägelsefull längtan, som hör ihop med längtan efter insisterandet, och det är att någon ska avstå från att komma trots att den vill, avstå från att kliva in i det sköra, se gränsen när jag inte klarar av det.

Jag längtar efter att inte behöva vara detsamma som mina sammanhang. Att inte definieras av den som stannar eller går.

Jag tänker på när vi åt libanesisk mat i Helsingfors. Att alla ville äta från separata tallrikar istället för att dela smårätterna. Jag brukar inte våga vilja det högt, har tänkt att jag outar mig som ätstörd då. Jag berättade detta för en person i efterhand och hon sa att det är mer svennigt än ätstört, men jag vet inte. Jag har tänkt mycket på vad det gör med mig i relationer, att dela mat, att dela ätande, att dela det störda (menar inte att det var stört på restaurangen).

Jag tänker att jag nog aldrig var ätstörd på riktigt eftersom jag inte har några sådana begränsningar kring mat. Ibland har jag tänkt att jag försökt skaffa mig en mer "normal" sjukdomsbild. Som till exempel en ätstörning. Men jag hör hur sjukt det låter.

Tänker på F. Hon har en mumintatuering som är jätteful. Jag tänkte ge henne muminmuggen för hon fyllde år bara en vecka efter resan, men jag gjorde inte det. Det kändes lite som ett slut, jag vet inte på vad, kanske på mitt insisterande.

Jag tänker på önskan att höra till. Sårbarheten i det och hur lätt det är att låta den driften (?) ta över. Är det därför vi vill vänta med att berätta om eventuella diagnoser, blesyrer, "avvikande" sexuella läggningar, whatever.

Jag tänker också på denna längtan och hur den vridder oss. Att jag istället känner mig så sjukdomslös eller sjukdomsbildslös. Att sjukdomsberättelserna och våra olika blesyrer är något som vävt och väver oss samman. Många gånger har jag upptäckt hur jag lägger mina olika processer i sjukdomsbildens mun för att behålla vår närhet.

Ja, det kan jag förstå, att det kan bli så för dig. Har nog till och med tänkt på det. Lite som att inte vilja vara fullständigt straight i ett queert rum, att skriva om sina

**JAG TÄNKER PÅ EDITH
SÖDERGRANS "DU
SÖKTE EN KVINNA,
DU FANN EN SJÄL,
DU ÄR BESVIKEN."
JAG LÄSTE NYLIGEN
ATT DET FINNS EN
UPPLAGA DÄR J:ET
HAR FALLIT BORT
OCH DET STÅR "DU
SÖKTE EN KVINNA, DU
FANN EN SÄL, DU ÄR
BESVIKEN."**

erfarenheter till en annan norm. Vi vill alla tillhöra.

Jag tänker också på Mumin. Att jag köpte en mjukismumin på färjan och en vintersaga på bokmässan i Helsingfors (som visade sig inte vara skriven av Tove Jansson) till min systerson. Jag har aldrig upplevt en så oblandad kärlek som till honom.

Jag tänker på mjukismumin och E. Tyvärr har hon sagt att de där mjuka mularna är oemotståndliga mellan benen. Jag kan inte låta bli att tänka på hur opraktiskt det måste vara att de är vita.

Jag tänker på hur länge det kändes som vi var borta, trots att det bara var typ två (tre?) dygn. Var det för att vi var utomlands?

Jag känner mig så äckligt monogamt präglad. Så fort jag är borta två eller tre dygn från C så är jag borta länge. Om jag inte får kontinuitet med den kroppen blir jag för kall eller för varm. Jag är alltid rädd för att bli för kall eller för varm när jag reser. Jag har ingen tilltro till att kunna balansera min egen temperatur.

Jag tänker på att det första som hände var att jag berättade för er att en läkare hade tagit mig mellan benen i samband med en gastroskopi. Hur ianspråktagen jag var av det, fastän det gått flera dagar sedan händelsen. Vi pratade om det redan i färjeterminalen, det liksom flödade över.

Jag minns att du berättade om det här precis innan vi skulle passera den elektroniska slussen. Biljetterna skulle läsas av och öppna grinden, men vi blev stående mitt i, som om vi vaknat. Eller somnat. Åtminstone förlorat styrfart. Vart var vi på väg egentligen?

Jag tänker att jag var så mycket mer utsatt för att jag har en diagnos, ingen skulle ändå tro mig.

Jag tänker på vad mumintrollen skulle få för diagnoser. Jag minns att jag lyssnade på kassettband om mumintrollen under hela min uppväxt. Jag satt i ett hörn bredvid stereon och var alldeles tyst och inte ett dugg i vägen. Jag trodde att Mumindalen var en plats i Sverige.

Jag minns hur jag längtade efter att se säl. Alla somrar på havet. Hela uppväxten tillbringades i princip på segelbåten. Men jag såg aldrig en säl. I själva verket låg jag och läste på däck i fören. Pappa kunde ropa "Såg du sälen?"

C hade byggt en båt själv och paddlade sedan ut med den till ön jag bodde på. Det tog två dagar och två nätter och när han kom fram blev vi kära. Han berättade att djupa andetag hade förföljt honom där ute på havet, och när han hade vänt sig om hade han sett att det var en säl. Jag ville vara han. Jag ville ha byggt min båt och paddlat ut och träffat den där sälen och varit alldeles själv med den.

Jag tänker på att om man stryker min hunds öron bakåt ser hon ut som en säl. Jag måste erkänna, den hunden skaffade jag för att slippa vara ensam.

Jag minns att jag brukade kalla min syster för knubb-säl när vi var små. Långt senare förstod jag att det gjorde henne ledsen, att det blev en del av hennes självbild. Numera är hon mycket smalare än jag.

Jag tänker på att sälen skulle kunna vara med i muminvärlden. Så slät och mjuk i konturerna. Någon som dyker ner och ploppar upp.

Jag tänker på min kompis M som gav sin systerson en liten mjukissäl i tvåårspresent. När han såg den första gången ropade han: "Bulle!" Andra gången han såg den ropade han: "Fisk!" M är en av mina få jämnåriga vänner som, precis som jag, inte har barn.

Jag tänker på att se skuggor och symboler överallt, försöka forma en berättelse genom att ge saker betydelse. Som sälar. I Helsingfors letade jag efter något som kunde vara morfar eller farmor, fastän de inte finns kvar. Men ingenting i staden berättade om dem. Jag kanske köpte muminmuggen på färjan för att F skulle vara med i min berättelse.

Jag minns min rädsla på färjan. Jag tänkte: "De här vågorna kan inte vara normala." Jag lämnade hytten mitt i natten, med bara en jacka över nattlinnet, för att fråga om vågorna uppe i infodisken. Tittade ut i korridoren av röda heltäckningsmattor och gult ljus och fick svindel. Det var den längsta korridor jag sett, det såg ut som en sådan där evighetsspegel. På avstånd hörde jag grötiga mansröster. Jag gick åt motsatt håll. Då dök rösterna upp från det hållet istället. Jag fastnade typ i en loop och höll på att bli galen. Tänkste först att jag hatar män, sedan att jag hatar mig själv.

Jag minns att jag också blev rädd på färjan, till slut. Efter att ha varit den orädda så länge. Jag kan vara så macho när det gäller fysiska umbäranden. Det är som om jag tänker att jag inte kan skadas. Och att jag alltid haft en bild av att det ändå inte är någon idé att göra motstånd?

Jag var lika rädd på land. Minns punkten när jag tog benso, att det vände för mig där, en gradvis stegrande dissociation som börjat när vi klev av båten i Helsingfors och kulminerade när jag gick iväg för att äta lunch själv. För mig finns den berättelsen om resan kvar väldigt starkt, berättelsen om att försvinna från er. Samtidigt vill jag inte skriva den, jag tror att jag vill skriva en text där jag inte försvinner från er bara för att jag känner mig för dålig för att vara kvar.

Jag minns att du var borta när vi skulle äta lunch, jag blev lite orolig. De andra sa att du behövt vara själv och plötsligt var det som att Helsingfors kändes som en okänd kontinent, som om du skulle kunna sugas upp och aldrig mer komma tillbaka.

Jag skulle vilja ha handledning i försvinnanden. För jag har försvunnit från mina vänner för att få veta att de

finns kvar. Och jag har låtit mina vänner försvinna för att få ha dem kvar. Jag vill lära mig att insistera, inte bara låta mig själv och andra gå.

Jag minns inte så mycket från själva bokmässan. Jag minns att det fanns två finlandssvenska förlag och att en som jobbade på ett av dem kom fram och pratade med oss efter vårt panelsamtal. Vi pratade om tryckpriser och upplagor, vi pratade inte om den finlandssvenska samtidslitteraturen.

Jag minns knappt panelsamtalet. Precis innan vi gick upp på scenen kom jag ihåg att en person som jag är nervös inför att träffa har jobbat med Astra. Jag kunde inte släppa tanken på att hon skulle komma, att jag skulle behöva se mig själv med hennes ögon.

Jag tänker på att vi pratade så mycket om kärleksrelationer på vår resa till Finland, att vi (jag?) nästan aldrig har gjort det inom Dockhaveri förut.

Jag tror att jag pratade så mycket om kärleksrelationer nu eftersom jag behövde vår närhet. Eftersom jag var så rädd på båten, och av din berättelse om det nyss begångna övergreppet.

Kanske är en orsak till att vi inte pratat om våra relationer särskilt explicit inom förlaget att vi liksom utgått från att de liknar varandra, såsom många av våra erfarenheter av att växa upp som feminiserade subjekt på 80-talet? Att vi liksom trodde att det inte behövde formuleras?

Jag tänker på vad det är vi inte pratar om i den här texten för att vi tror att våra erfarenheter liknar varandra? Vilka kan känna igen sig i det vi skriver? Är vi helt obegripliga i en finlandssvensk kontext? Varför skriver vi om mumintroll och sälar, istället för om mötet med den finlandssvenska samtidslitteraturen?

För att de/vi i maktposition tror att alla har samma erfarenheter och perspektiv som dem/oss. För att de/vi i maktposition inte ser det som inte sägs ut. För att de/vi i maktposition utgår från sig/oss själva och ser sälar där de/vi vill se dem.

Jag längtar efter att se en säl och vara säker på att det är jag som har sett den.

Jag längtar efter att kunna säga det jag tänker utan att vara rädd för att såra någon annan.

Jag längtar efter att möta den finlandssvenska samtidslitteraturen. **A**

Skribenterna ingår i Dockhaveri, ett kollektivt förlag sysselsatt med strategier för flersamt skrivande, kritik av genimyten, former för litterär organisering som inte bygger på konkurrens och författarensamhet, samt politiska frågor kring femininitet, funktionalitet och motstånd. I förlaget ingår runt tjugo aktiva konstnärer från textfältet som vill förändra villkoren för publikation och textrelaterad estetik i Sverige.

Text Ida Mirow

DIKT OM MIN KATT

min katt finns
det är fantastiskt
jag har inga barn men tänker
ibland som att han är det
att han finns för att jag finns
han är knuten till mig
och då tänker jag att om han
hade varit knuten till någon
annan hade det varit fel
både för mig och för honom
bara jag kan älska honom rätt
det är något ingen kan förstå
jag älskar honom på ett sätt som
är förminskande och objektifierande
och helhetligt och empatiskt
är empatin starkare för att den
riktas mot en kropp som inte ser ut
som min egen
jag vill tro att det är så
jag placerar mig i min katt
innanför hans konturer som inte
borde rymma mig men ändå gör det
hans existens är så stor
eftersom han inte kan prata måste
han finnas extremt mycket
i sin kropp
och en dag kommer han att dö
jag kommer att få uppleva hans död
jag kanske måste fatta det beslutet
att ta honom till veterinären och
sätta stopp för hans extrema existens
hans fruktansvärda existens

en fruktansvärd smärta
hans fruktansvärda språklöshet
hans fruktansvärda ögon som
finns så tydligt
han blinkar långsamt mot mig
det betyder: jag är trygg
och för att han är trygg kan
inte jag vara trygg
den enes trygghet förutsätter den
andres skräck
för att jag älskar honom bär jag skräcken
jag är dömd till skräcken
utan skräcken inget älskande
skräcken i att kunna välja
i hans existens bor min
möjlighet att vara dålig
välja dåligt, vara dålig
vari ligger skillnaden
när finns tid för tacksamhet
han vill vara min
han vill vara min för att han inte har
något annat val
det gränslösa beroendet är fantastiskt
en form av trygghet
som inte skulle vara acceptabel
i någon annan relation
man är en opportunist
det om något är väl att vara dålig
ett fantastiskt övergrepp

Skribenten är bland annat redaktör för den litterära nättidskriften Pralin Magasin.

Text Lisa Gemmel
och Märith Rönns

MIN BÄSTA KOLLEGA

LISA OCH MÄRIT: Det finns många populärkulturella berättelser om den kvinnliga kollegialiteten, och de handlar ofta om rivalitet som utspelar sig på ett kontor. Vi får se kvinnor som har "cat fights" och som medvetet stjälper varandras karriärer för egen vinning. Kvinnor som konkurrerar om samma position eller uppdrag, där de kanske är jämbördiga på papperet men den ena får övertaget genom fult spel. Budskapet är tydligt: här får endast en enda kvinna av den här kalibern plats, de andra måste flytta på sig. Berättelserna om kvinnor som hjälper varandra framåt genom jämlik kollegialitet är färre. Vår relation är en sådan. Den är en relation som handlar om att bli sedd och förstådd, där vi överlappar i kompetens och intressen, och ständigt gör varandra bättre.

I Sverige blir de arbetsrelaterade sjukskrivningarna för psykiska diagnoser fler för varje år, framförallt är det kvinnor som drabbas. Skälen är inte bristen på systerskap, snarare tvärtom. Utan kvinnor som hjälper varandra framåt hade antagligen ännu fler varit sjukskrivna.

Vi skulle egentligen aldrig ha blivit kollegor. Vi hade varit internetbekanta i några år innan Märith började som Lisas vikarie under hennes föräldraledighet. Märith skulle komma in, bygga upp en roll som kretsade kring opinionsbildning, pressfrågor och sociala medier, och sedan lämna när Lisa kom tillbaka. I stället ledde omständigheterna till att vi blev kollegor. Genom det har vi byggt upp en yrkesrelation där vi är varandras bästa kollegor, en relation som når över arbetsplatser, landsgränser och tidszoner.

Det är ganska nyligen vi insåg att vi må vara vänner, men det vi är främst är kollegor. Vår relation sträcker sig över år, och utövas till största delen via direktmeddelanden på Twitter. Med giffar, pepp, Google docs och strategiska råd hjälper vi varandra framåt i arbetsdagen och karriären, som om vi fortfarande hade haft skrivborden på samma kontor.

MÄRIT KÄMPADE SIG
TILLBAKA TILL ARBETET,
JAG KÄMPADE FÖR ATT
HÅLLA MIG ÖVER YTAN.
VÅR ARBETSGEMENSKAP
HADE GÅTT FRÅN
ETT SAMARBETE SOM
BIDROG TILL ATT
LYFTA UPP DET BÄSTA
HOS VARANDRA TILL
EN TILLVARO SOM
HANDLADE OM ATT
HJÄLPA VARANDRA
GENOM DAGEN.

LISA: Föräldraledighet var inget för mig. Mitt barn var tre veckor gammalt när jag ringde chefen och frågade om det fanns något jag kunde jobba med hemifrån. Efter fem månader var jag tillbaka på jobbet på 60 procent. På plats på fackförbundet fanns min vikarie, Märith.

Förbundet förberedde sig vid den här perioden för kongress. Märith fokuserade på kongresskommunikationen och jag på kongresshandlingarna. Vårt samarbete flöt snabbt på naturligt. Aldrig tidigare hade jag arbetat med någon som tänker så likt mig, där förslag uttalas högt, inte för att vi behöver övertyga varandra, utan för att vi behöver bekräfta att vi vill samma sak. Det var en ny erfarenhet för mig, att ha en kollega som jag klickade med och som tänkte på samma sätt som jag gjorde.

MÄRIT: Eftersom jag hade ett vikariat för Lisa så var min utgångspunkt att jag skulle ersätta henne, men där under hösten kändes allt så självklart i vårt samarbete. Framför allt handlade det om en snabbhet som vi delar. Aldrig förr hade någon både förstått och gjort saker i mitt tempo. Jag minns inte hur mycket vi jobbade med gemensamma saker, men det blev tomt när Lisa lämnade igen och var tjänstledig för ett annat arbete. När det var dags

för Lisa att komma tillbaka på heltid blev det tydligt för henne att jag hade skapat en tjänst utifrån saker som jag kunde, där vi inte riktigt överlappade. Men detta faktum, att jag skapade en tjänst på vikariatet som Lisa sedan inte kunde kliva in i, var en av faktorerna som gjorde att vi fick jobba ihop. Jag tillsvidareanställdes, och Lisa fick veta att hon passade bättre i sin gamla roll som utredare. Det var verkligen inte optimalt för henne, och ibland kan jag förundras över hur väl hon hantlade det.

LISA: Efter kongressen gick jag tillfälligt vidare till en tjänst hos en annan arbetsgivare, som sedan följdes av ytterligare en kort tid som föräldraledig. När jag kom tillbaka till fackförbundet var mycket annorlunda. Nya chefer och nya kollegor. Jag fick tillbaka tjänsten jag hade innan föräldraledigheten, som jag egentligen inte ville ha. Märit hade några månader tidigare blivit sjukskriven, så även om vi fortfarande var kollegor var min bästa bundsförvant inte på plats. Mycket var förändrat, och för min del inte till det bättre.

Märit kämpade sig tillbaka till arbetet, jag kämpade för att hålla mig över ytan. Vår arbetsgemenskap hade gått från ett samarbete som bidrog till att lyfta upp det bästa hos varandra till en tillvaro som handlade om att hjälpa varandra genom dagen. Att arbeta hade utvecklats till en ständig kamp mot patriarkala strukturer. Vi presterade bra, trots de svåra förutsättningarna, tack vare vår höga lägstnivå.

MÄRIT: Vi hjälpte varandra med att lyfta den andras kompetens, och stärka varandra, och så har det fortsatt. För mig är det något som gör relationen unik. Att vi inte bara är ett "team" som presterar i gemensamma projekt, utan att vi lyfter varandra helt oavsett sammanhang. Vi gör varandra bättre. Vi har samma intressen på ett professionellt plan, och där delar vi information med varandra så som man skul-

le göra på en arbetsplats, genom att vi både följer nyhetsflödet och omvärldsbevakar. Det handlar om sådant som vi har som arbete, eller intressen som gränsar till den professionella sfären. Fackliga frågor. Politik. Organisationsfrågor. Hur man jobbar och samtidigt mår bra.

Det tjänar vi dagligen på i vårt arbete, att vi kan dela kollen och diskutera och analysera ihop. Vi finns också där för varandra när vi behöver få hjälp med en text som ska bli klar. Fastnar man med ett stycke eller en tanke så kan den andra snabbt se vad som behöver korrigeras eller fyllas på. Det räcker med några minuter så har det lossnat och man kan jobba vidare själv. Vi har lätt att förstå varandra, även i skrift. Vi behöver inte sitta mitt emot varandra för att kunna bekräfta den andra, och vi förstår oftast varandra oavsett medium. Den lättheten i kommunikationen är en av grunderna till vår relation.

Hade det inte varit för att vi arbetat ihop är jag osäker på om vi hade skapat en relation på något annat sätt. Vi delar några specifika intressen – Harry Potter, Pokémon, Parks and Recreation – men inte tillräckligt för att bygga en hel relation kring. Jag har dessutom inte barn, så hela den biten saknas. Vår vänskap kommer ur ett professionellt sammanhang och håller sig där.

LISA: Jag ser vår vänskap, som vuxit fram utöver kollegialiteten, som ganska naturlig. Kanske hade vi inte tillbringat tillräckligt mycket tid med varandra för att utveckla den om vi inte jobbat på samma ställe, men våra beröringspunkter är ändå många. Förutom just Harry Potter, Pokémon GO och Parks and Recreation, delar vi i hög utsträckning värderingar. Vi har samma förväntningar på arbetslivet och livet i övrigt. Vi har en liknande bakgrund då vi båda flyttat från en mindre ort till huvudstaden. Det och mycket mer som inte går att sätta ord på skapar en gemensam grund för en

kollegialitet som sträcker sig över arbetsplatser, tidszoner och länder.

MÄRIT: På ett sätt är det kanske märkligt att vi har samma funktion för varandra, oavsett var vi är, men på ett annat sätt är det lika självklart som att man inte skulle ersätta sin bästa vän med någon annan bara för att man inte kan ses varje dag. Eller en partner om den skulle behöva resa bort. Att vara bästa kollegor går inte över för att vi inte är på samma arbetsplats. Man behöver sina sammanhang, de är viktiga för att kunna ha ett fungerande yrkesliv, och Lisa är mitt konstanta sammanhang. Men det har varit lite ensamt också, en del saker går trots allt inte att dela om man inte är på samma plats. Ett tag åt jag ofta lunch ensam efter att Lisa slutat på vårt gemensamma jobb och flyttat till Helsingfors. Jag slutade några månader efter Lisa, och vi har skapat oss nya sammanhang. Men relationen består.

LISA: Märit är min bästa kollega. Inte för att hon sitter ett rum bort eller har samma arbetsuppgifter som jag, utan för att hon förstår mig. Vi delar synsätt om hur ett arbete ska skötas och hur en arbetsplats ska fungera. Vi hjälper varandra med arbetsuppgifter och karriärstrategier. Vi diskuterar kontorsrelationer och hur vi ska hantera svåra situationer. Att vara kollegor är så mycket mer än att ha samma arbetsgivare. Jag är glad att Märit har visat mig hur det kan gå till och att vi har varandra genom vått och torrt, genom nya arbetsplatser och över landsgränser. ■

*Lisa Gemmel, Helsingfors
Märit Rönnols, Stockholm*

Skribenterna är kollegor.

Text Linda Boodh

Bild Linn Byrkjeland

ETT LYSSNANDETS MANIFEST

"Nu slår det mig att jag aldrig har berättat för dig hur jag lyssnar på musik — jag lägger handen lätt på skivspelaren och så vibrerar handen och sprider vågorna ut i hela kroppen; på så sätt hör jag elektriciteten i vibrationen, verklighetens yttersta substrat, och världen skälver i mina händer."

— Clarice Lispector, 1973

VI HAR FÖRLORAT VÅR VIKTIGASTE RELATION

Vi lyssnar med brusreducerande hörlurar på Instagram och Netflix, på oljeberoende presidenter och ettriga betalannonser. Det är tidens larm. Och det larmar så till den grad att vi inte verkar höra något annat. Enväldiga läten, skrikande produkter på en arg marknad, en i grunden fallogocentrisk ordning som överröstar allt. Allt: skogen, haven, djuren – naturen.

Helena Granström skriver att "vetenskapen berättar för oss att naturen är obesjälad och icke-kommunikativ och att vi på så vis kan bemästra och styra den, men vi lär oss inte att gå i dialog med den". Vi har alltså inte lärt oss att vi är en del av naturen och att vi måste ingå i en relation med den. Hur ska vi lära oss att göra det? Hur ska vi lära oss att gå i dialog med naturen om vi inte ens hör den?

Det här är en ekofeministisk viskning för lyssnandets skull, ett försök att höra något mer, något bortom de antropocentriska (människocentrerade) vrålen i vår informationsöverflödade samtid. Ett lyssnandets manifest för att vi måste sluta att leva *av* naturen, för att istället leva tillsammans *med* den, lyssnandes *till* den.

EKOFEMINISMENS POLYVOKALITET

Val Plumwood (1929–2008) var filosof, aktivist och en av de främsta ekofeministiska tänkarna. Ett av hennes viktigaste bidrag till den ekofeministiska teoribildningen var den om det mer-än-mänskligas agens. Det västerländska sättet att se på naturen har sin grund i ett dualistiskt tänkande och upprättar binära motsatspar som kulturen/naturen, mannen/kvinnan och civilisation/primitivism, där det senare i varje dikotomi ses som underordnat det förra. Ekofeminismen ser den här typen av dualistiskt tänkande som källan till den anti-ekologiska hållning som ligger till grund för klimatkrisen vi nu står inför. Det antropocentriska synsättet lär oss att människan är en

art med ett exceptionellt intellekt och förnuft, och ställer det mänskliga i opposition till det mer-än-mänskliga. Det senare reduceras till irrationellt, vars enda syfte är att vara en resurs för människan. Eller som dualismens moderne fader, **Descartes**, uttryckte det: "the empire of man over mere things". Detsamma gäller dikotomin tala/lyssna. Det mänskliga subjektet med makt är den som talar, och den som lyssnar reduceras till ett passivt objekt med mindre eller ingen makt.

Människans språk beskrivs ofta som något som utmärker oss i jämförelsen med allt annat levande. Med språket har vi under årtusenden beskrivit världen och därmed definierat sanningarna om den. Detta gäller i synnerhet den västerländska kulturen som har värdesatt att tala framför att lyssna. Västvärldens kapitalistiska gormande har dominerat och exploaterat andra delar av världen och förkastat kulturer som existerar i samklang med naturen som "outvecklade" och på sin höjd exotifierat och approprierat dem.

Det mänskliga språket har anpassat sig evolutionärt i likhet med den ekologiska anpassning som växter och djur har genomgått. I antologin *Ekokritik, naturen i litteraturen* pekar **Sven Lars Schulz** på hur växterna har utvecklat fotosyntesen, delfinerna ekolokaliseringen och fåglarna konsten att flyga. På samma vis är det mänskliga språket en överlevnadsstrategi, en egenskap som vi utvecklat för att vi behövt den, snarare än något "kulturellt och enastående genialiskt" i sig själv. **Monica Gagliano** är framstående inom forskningen kring mer-än-mänskligt liv, och i antologin *The Language of Plants* argumenterar hon för ett omdefinierande av språket. Hon hävdar att vi måste se till världens *polyvokalitet*. Ett språk kan vara så mycket mer än vårt eget begränsade symbolspråk, som bara har förmågan att uttrycka den mänskliga subjektiviteten. Resten av naturen kommunicerar också, i multipla register, vilket förutsätter att vi lär oss att lyssna i multipla register om vi

vill förstå mer än vår mänskliga tillvaro. Så hur skulle vi då kunna lära oss lyssna på andra, nya sätt?

DEN RADIKALA LYSSNAREN

Det framstår fortfarande för många som "mystiskt flum" att anamma ett mer inlyssnande förhållningssätt till allt levande. Att gå ut i skogen och lyssna till växterna och träden avfärdas ännu som radikalt. Så därför – låt oss bli radikala lyssnare.

En radikal lyssnare är någon som lyssnar koncentrerat. Med det menar jag någon som lyssnar *uppmärksam*. I en värld där alla talar, alla vill bli hörda, verkar det dessvärre ha blivit en överlevnadsstrategi att *inte lyssna*. Vi lär oss att lyssna enbart på det vi vill höra, helst det som bekräftar och stärker våra egon, snarare än adderar ny kunskap. **Virginia Woolf** skrev att uppmärksamheten är opersonlig och oegennyttig. Med andra ord är uppmärksamheten en yta för något nytt att få fäste, för nya sanningar att slå rot, eftersom den istället för att tillfredsställa vårt ego och stärka vår självbild vidgar vår världsbild. Den radikala lyssnaren går alltid in i en relation med ett förutsättningslöst "jag vet inte".

En radikal lyssnare umgås med skogen och är uppmärksam på allt som känns, allt som hörs och syns. På så vis kommer den radikala lyssnaren att lägga märke till sin egen inandning, alltid medveten om att den möjliggörs endast med hjälp av trädens utandning.

Eftersom den radikala lyssnaren är uppmärksam och koncentrerad är hen i allra högsta grad aktiv. Den radikala lyssnaren förkroppsligar Plumwoods tankar genom att försöka förändra vad som klassas som aktivt och passivt. Plumwood föreslog att vi ska omvärdera lyssnandet till ett aktivt verb för att förskjuta maktpositionerna och uppvärdera det som brukar ses som passivitet. Med andra ord: i en relation är den som lyssnar lika aktiv, delaktig och styrande som den som talar.

En radikal lyssnare är speciellt uppmärksam på det som vanligtvis

**Människans språk
beskrivs ofta som något
som utmärker oss i
jämförelsen med allt
annat levande. Med
språket har vi under
årtusenden beskrivit
världen och därmed
definierat sanningarna
om den.**

inte klassas som språk (och blir förstås glad när decenniets sista nyordlista [2019] bereder plats för ett ord som "lyssna" – att lyssna med ögonen ...!). Precis som Plumwood tänker den radikala lyssnaren på att en röst kan ta sig fler uttryck än ett mänskligt ord ur en mänsklig mun, och lyssnar därför extra uppmärksam till världens polyvokalitet. På så vis kan den aktiva rollen (agensen) vandra fritt mellan objekt och subjekt, och därigenom luckra upp gränserna mellan aktivitet och passivitet. För visst är det en hisnande tanke, liksom den franska filosofen **Luce Irigaray** skriver: "Tänk om meningen med våra liv som människor är att lära oss förstå vad träden säger." Västerländska språk med ett tydligt subjekt som talar till ett objekt är långt ifrån universella – det är bara *en bild, ett* av alla sätt att kommunicera och framskriva världen på.

Den radikala lyssnaren är, precis som Plumwood, noga med att söka *vägarna till* och inte *svaren om* andra levande varelser. Det vill säga: låta naturen tala utan att vi definierar den i varje given stund. Irigaray beskrev det aktiva lyssnandet som ett sätt att ta sig bortom beroendet av en absolut sanning – mot nya sanningar, nya bilder av världen. Det är att försöka nå en plats som är olik min egen, att nå varelser och liv som är helt nya för mig. Att vara en radikal lyssnare är att låta världen skapa sig själv.

VÄGEN UT UR SPRÅKET VIA SPRÅKET

Lyssnandets praktik har alltid varit ett sätt att förändra maktordningar (läs till exempel allt av **Audre Lorde** och **Adrienne Rich**), men det tycks vara först med ekofeminismen som lyssnandet sträcker sig till att gälla också lyssnandet till det mer-än-mänskliga. En växt säger vad den är – den växer, den skapar språket i rörelsen, i den performativa akten.

För att kunna lyssna radikalt måste vi dessutom stanna upp. Den som lyssnar lever således inte upp till normen

om att vara en stressad icke-reflekterande konsument, på en lika icke-reflekterande marknad. **Slavoj Žižek** instämmer i en artikel i *The New Internationalist* från april 2019: "Now, instead of only changing the world, we should also learn to step back and interpret it again in a better way."

Vi pratar hela tiden om den yttre omställningen, såsom behovet av lokalproduktion och fossilfria drivmedel, och vi diskuterar alltför sällan den inre omställningen. För att en yttre omställning ska bli genomförbar måste den ske samtidigt med en inre transformation – andra sätt att tänka, nya tankesystem. Och vad är väl en bättre väg dit, än via förändrandet av våra tankars materialisering, vårt språk?

Kanske är det inte en slump att **Rachel Cusks** romantrilogi (*Outline; Transit; Kudos*) förstummade hela den västerländska litteraturvärlden. Böckerna omkullkastade romanformen

såsom vi känner den – med talande protagonister som dramaturgins drivkraft – när subjektet i hennes trilogi istället enbart ägnar sig åt att lyssna. För precis som Plumwood menade så är en av vägarna ut ur vårt eget snåriga språkssystem via språket självt. Poetin äger omistliga metoder för att skapa dessa lyssnandets rum – ett kreativt skrivande kan få oss att lyssna på nya sätt, andra sätt, och därmed ge oss den förlorade relationen åter.

Jag hör Clarice igen, och skriver: *Jag lyssnar med ena handen mot trädstammen, känner dess ådriga bark, lavan och kådans doft sprider sig i hela min kropp; verklighetens yttersta substrat, och världen skälver i mig.* **A**

Skribenten är en litteraturvetare och frilansskribent som driver den ekofeministiska tankesmedjan Ängen, @angen_tanke.

REFERENSER

- Plumwood Val, "Nature in the Active Voice", ANU E Press, 2009
- Plumwood Val, *Feminism and the Mastery of Nature*, Routledge, 1993
- Rose Deborah Bird, "Val Plumwood's Philosophical Animism: attentive interactions in the sentient world", University of New South Wales, 2013
- Gagliano, Monica, Ryan, John C. och Vieira, Patrícia (red.), *The language of plants: Science, Philosophy, Literature.*, University of Minnesota Press, 2017
- Irigaray, Luce och Marder, Michael, *Through vegetal being*, Columbia University Press, 2016
- Granström Helena, *Det som en gång var*, Natur och kultur, 2018
- Moi Toril, *Uppmärksamhet och språk*, Faethon, 2016
- Schulz Sven Lars (red.), *Ekokritik,*

naturen i litteraturen: en antologi, 2007

Waldron och Friedman (red.), *Toward a Literary Ecology*, Scarecrow Press, 2013

Lispector Clarice, *Levande vatten*, Bokförlaget Tranan, 2007

Det "mer-än-mänskliga" är direkt översatt från engelskans more-than-human, d.v.s. allt levande.

Benämningen *radikal lyssnare* är inspirerad av Sarah Hempstocks och Soofiya Andrys artikel "Radical Listening: A Manifesto", *STRIKE Magazine*, 2017

Slavoj Žižeks citat är bl.a. från *The New Internationalist*, <https://newint.org/features/2019/02/11/interview-Slavoj-Zizek>, 2019, men är något han ofta återkommer till.

Text Majk Michaelsdotter

JORDLÄGE

I STOCKHOLM SOMNAR jag halvt avklädd tvärs över sängen. Kanske med mening för att Annika ska behöva röra vid mig när hon lägger sig. Hon får lirka av mig skjortan och skjuta min kropp mot min del av sängen. Känslan av att puttats bort ger mig panik och jag klamrar mig fast vid hennes kropp. Benen runt benen, armarna runt magen och bröstet, stoppar näsan i nacken hårt.

Nästa dag går jag runt i vår lägenhet och upprepar i tanken: Det här är hemma det här är hemma. Jag går till varje rum, tittar på rummet ordentligt, det spelar ingen roll att badrummet är nystädat eller vardagsrummet stökigt: Det här är hemma det här är hemma. Granskar blomorna, krukväxterna som Annika vattnar så att de mår bra och jag sedan vattnar igen så att de dränks. De dränks alltid. Går ut på balkongen: Hagsätra är hemma Hagsätra är hemma, till och med Globen som skymtar där borta är mer hemma än Paradisbadet och Skuleskogen. Försöker glömma bort hur Bjästa ser ut och känns.

JAG RINGER TILL Annika, hon är i studion, jag ber henne prata och lyssnar på hennes röst och tänker Annika är hemma: Annika Annika Annika. Hon frågar vad jag ska göra idag, om jag bara ska vara hemma och jag tänker hemma. Onanerar fast jag inte har lust, försöker hitta tillbaka till min kropp men låtsas att mina fingrar i mig är någon annans. Tror aldrig jag upplevt någon plats eller någon person som helt hemma men det viktigaste är att Bjästa och Övik och Ångermanland och Västernorrland inte är det. Försöker känna det fysiska och geografiska avståndet.

Farmor blev stressad av avståndet och flyttade tillbaka upp från Göteborg. Hon flyttade tillbaka från Arvidsjaur och till och med från Umeå trots att det är så pass nära men utanför länsgränsen. Jag försöker intala mig att det är långt mellan Bjästa och Umeå. Vill hålla Västerbotten rent från illamåendet. Funderar på hur kunna fara upp till Umeå och undvika Övik utan att ta flyg. Kanske sova den biten av tågsträckan. Kanske suppa ner mig på det ekologiska vinet som finns att köpa i Sj:s ekologiska bistro.

Mamma ringer, säger synd att du var uppe så kort, att vi inte hann ses när du var uppe, att du inte kom till Umeå. Jag säger inget, vet inte varför jag svarade i telefonen. Kommer på att mamma stickat tröjan jag har på mig, tar den av mig och letar i garderoben efter något annat.

Fryser. Hittar bara gamla kläder och vill ha något nytt. Lånar en urtvättad collegetröja av Annika, vill lukta henne i stället för mig men luktar ingenting. Känner ingen lukt, har ingen lukt.

När Annika kommer hem flera timmar senare klamrar jag mig fast vid henne igen. Hon låter mig. Hon förstår nog inte men frågar inget. Jag frågar inte ens hur hennes dag varit, kommer först senare ihåg att hon hade något viktigt.

DET GÅR MÅNGA dagar, jag vet inte hur många men de är fler än två och färre än en vecka. Någon vän hör av sig och vi bokar in något, det händer flera gånger med olika vänner, men jag ställer alltid in dagen innan eller samma dag. Svarar inte nästa gång mamma ringer. Svarar inte när pappa ringer heller men ringer upp efter timmar av vända, han är i sorg, jag ska inte undvika den eller honom. Tänker: Han har ingen annan. Jag vet inte om han har någon annan.

EN AV DAGARNA tar jag tunnelbanan till T-Centralen, till Drottninggatan som jag avskyr, som stressar mig och alla andra, tänker att jag vill bo i storstan och tänker att jag hatar storstan. Jag hatar Stockholm och vi borde flytta till Göteborg. Promenerar längs Drottninggatan och tittar på alla som absolut inte ser ut som jag, alla jag har ingenting gemensamt med förutom att vi just nu befinner oss i Stockholm. Tänker att jag borde bo i innerstan, jag borde bo själv i en trång etta.

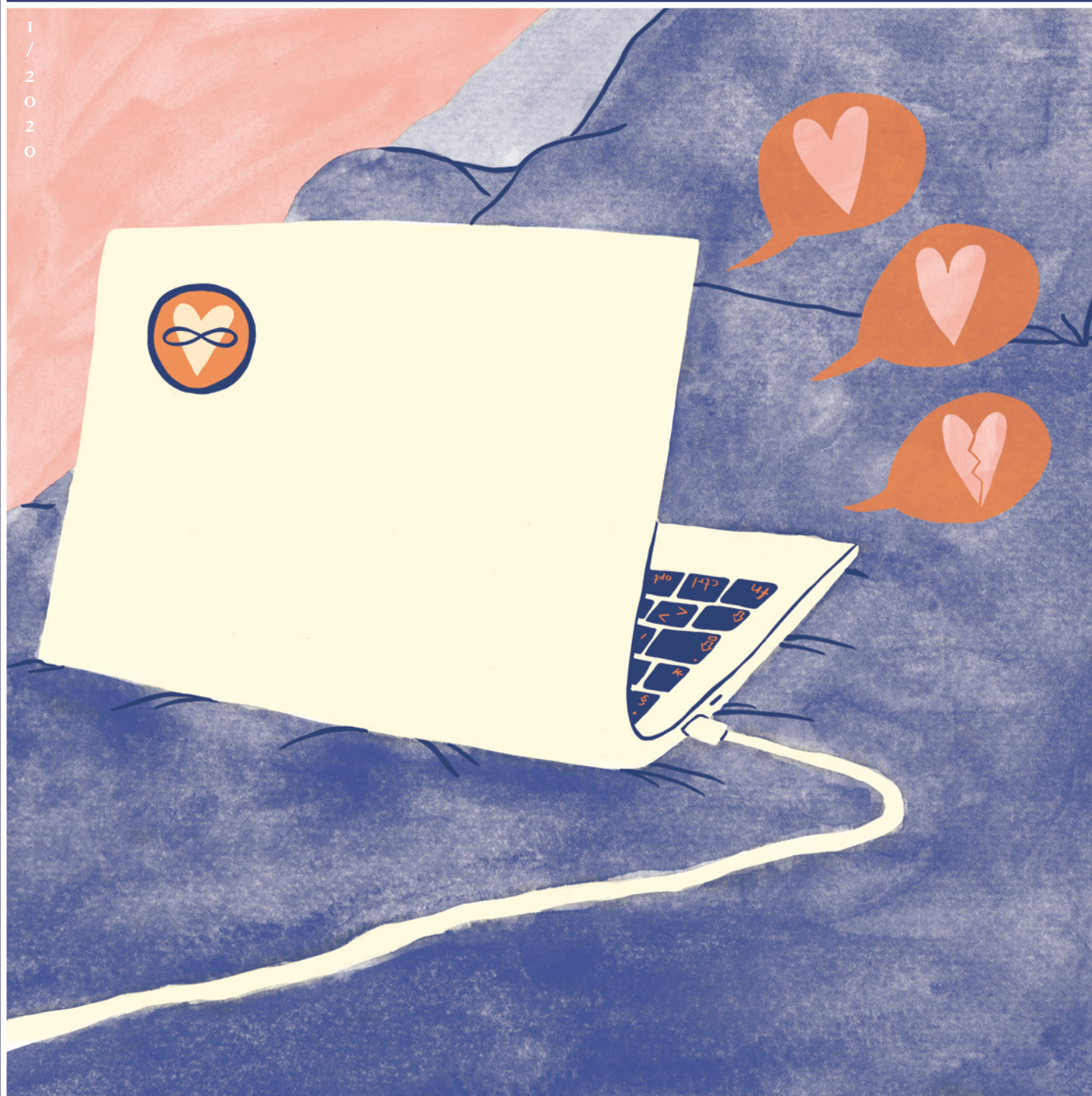
Möter upp Annika på vägen hem och handlar ihop, jag vill köpa allt och inget, hon plockar ihop det vi faktiskt behöver, till exempel mat. Tänker Annika Annika och har glömt bort att jag har andra vänner. När vi kommer hem struntar vi i att ställa in kylvarorna och har sex i vår stora säng. Jag vill åt hennes kropp så intensivt, envist, vill att hon ska få otaliga orgasmer och jag blir fullständigt utmattad fast jag inte kommer.

Träden utanför köksfönstret är klarröda av rönnbär. Jag har inte registrerat det tidigare men Annika säger att det varit så ett tag. ■

Skribenten är korrekturläsare, språkgranskare, engagerad i förlaget Dockhaveri och går för närvarande Biskops Arnös författarskola. Född 1986, uppvuxen i Umeå, boende i Stockholm.

Text Rosanna Fellman

Bild Tilda Mårtensson

1
/
2
0
2
0

**”HERREGUD DU HAR
JU ETT HAREM AV
KARAR!!”**

JAG HAR LAGT upp en bild av mig och min ena partner i Instagramflödet, medan det i min Facebookprofil skymtat förbi en annan partner. Mina stalkers som jag gick i högstadiet med har räknat ut det: Jag har en kämppä full av halvnakna människor hemma.

Som 17-åring blev jag kär i två personer samtidigt och hade något som liknade en triad. En triad är tre personer som alla är tillsammans med varandra. Det hela slutade snabbt och abrupt eftersom vi inte klarade av alla kommentarer och gliringar. Redan att vara i ett monogamt icke-heteronormativt förhållande i Jakobstad är kontroversiellt, så en triad fick en del personers nattvarsbägare att rinna över.

Triaden var min första inblick i polyamori och det tog ytterligare fem år innan jag vågade säga rakt ut att jag är polyamorös. Efter triaden gick jag igenom en heteronormativ förlovning med tillhörande adoption av katt, en situation som jag var mycket olycklig i. En monogam relation gjorde att jag inte kunde känna de förälskelser jag hade fullt ut. Om kvällarna låg jag på vessagolvet och grät för att jag kände mig fången. Det kändes som om jag var tvungen att gå på en diet vars mål var att skära ner på mina känslor. Speciellt att inte få ha ett förhållande med en kvinna samtidigt som jag var tillsammans med en man gjorde att en del av mig fattades.

Det finns oändliga formationer, termer och orsaker när det gäller icke-monogama relationspraktiker. Jag kan inte tala för andra personers förhållanden och fokuserar därför på varför jag själv valt att leva med flera romantiska förhållanden samtidigt. Jag har valt att leva som polyamorös främst för att jag har lätt att bli kär och för att jag mår bra av att få leva ut min bisexualitet.

Harem-kommentaren från den gamla klasskompisen fokuserar på det att jag har flera manliga partner samtidigt. Just nu har jag en kvinnlig partner och två manliga. De flesta som ifrågasätter min relationspraktik

**JAG HAR LAGT UPP
EN BILD AV MIG OCH
MIN ENA PARTNER I
INSTAGRAMFLÖDET,
MEDAN DET I MIN
FACEBOOKPROFIL
SKYMTAT FÖRBI EN
ANNAN PARTNER. MINA
STALKERS SOM JAG GICK
I HÖGSTADIET MED HAR
RÄKNAT UT DET: JAG
HAR EN KÄMPPÄ FULL
AV HALVNAKNA
MÄNNISKOR HEMMA.**

väljer att fråga om de två manliga partnererna har machokrig om mig. I tidiga tonåren definierade jag mig själv utgående från en ägandetyp av patriarkal modell, där min pojkvän fungerade som min förmyndare. Jag var alltid någons "bruude", eller så hade jag varit någons; mitt namn hängde ihop med en pojkväns. Tankesättet om mannens ägandeskap över kvinnan är något som jag fått omvärdera i de förhållandekedjor jag levt i. Jag hade helt enkelt dåliga monogama förhållanden där jag levde enligt föräldrade strukturer. Därför handlade min process att börja leva som polyamorös mycket om att omforma strukturen för hur jag såg på förhållanden mellan olika partner. Att min bisexualitet förbises och att fokuset riktas mot mina mer heteronormativa förhållanden är en del av den normativa syn som fortfarande råder idag.

I början skämdes jag över de frågor jag fick angående mitt sexliv. Speciellt av konservativa personer har jag blivit skammad och fått höra att jag har en slampig image. Fastän jag har flera partner betyder det inte att jag har sex konstant. Ibland går det flera månader mellan gångerna, ibland mindre. Egentligen har ingen med mitt sexliv att göra. Trots det har jag känt att jag måste förklara att jag inte är pervers, på grund av att jag inte vill bli dömd för att vara en "sjuk kvinna". En kvinna som inte följer den könsroll där ett lösaktigt beteende ses ner på. Jag har

skämts över att jag valt njutning och kärlek. Skamkänslorna har jag försökt bearbeta genom att prata med andra kvinnor som också är polyamorösa. De diskussionerna har gjort att jag börjat syna den snäva kvinnorollen. Vänskaperna som jag format via dessa diskussioner har därför blivit väldigt viktiga när det gäller mitt feministiska tänkande.

Det är stundvis räddigt att leva på det sätt som jag gör, jag vill inte förneka de komplikationer som flera romantiska förhållanden samtidigt kan medföra. Det är gråtande mitt i natten när en partner gjort slut och en annan partner nästa dag försöker städa bort snorpappren som ligger runt min säng. Att vara kär i en person men olyckligt kär i en annan kan göra livet mycket känslofyllt på ett motstridigt sätt.

Polyamori är inte för alla, liksom monogami inte är för alla. Det som gör att ett förhållande överhuvudtaget fungerar, oavsett typ av förhållande, är kommunikation. I mina förhållanden är kommunikationen alltid levande, annars skulle allt falla ihop. Svartsjuka försvinner inte för att man är polyamorös. Min svartsjuka baserar sig på min dåliga självkänsla. Jag är ännu idag svartsjuk på en gammal crush och hans nya partner, vilket handlar om min egen känsla av otillräcklighet. Att arbeta på mig själv är att samtidigt arbeta på mina förhållanden.

Att ha stora översvallande kärlek-känslor har sina nackdelar. Men att få älska utan att skämmas har för mig varit extremt viktigt. En orsak till varför det fungerat så bra beror på att två av mina förhållanden är på distans, dessutom bor jag själv med min katt. Att få ha distans och självreflektion är viktigt för att jag ska kunna hålla igång flera relationer samtidigt. Den fysiska distansen och att få ha mitt eget space har varit ett vinnande koncept. När man kommer in i min lägenhet hittar man gosedjur på sängen. Något harem hittar man inte direkt. ■

Skribenten är poet och aktivist.

Text Grace Hewitt

I
/
2
0
2
0

KALLIO, KREUZBERG, KREUZBERG, KALLIO

KALLIO, KREUZBERG, KREUZBERG, KALLIO

I can't remember where we were or what we were doing, me and Mårten, when he casually mentioned that his friend was moving back to Finland.

"Someone else is leaving Berlin," he might have said.

Or maybe he said, "Another one of my friends is moving away."

No, in all likelihood he probably just said, "Janika is moving back to Finland, have I told you?"

I can't remember where we were or what we were doing, but I do remember how I felt. I felt so suddenly envious that someone else I knew was managing to escape Berlin. And not only this, she returned to Finland! I would move back to Helsinki in a heartbeat if it were possible, and Mårten knows this, too. So in order to avoid mentioning the fact that I wish we lived in Helsinki (for the umpteenth time), I simply smiled and replied, "Lucky Janika."

The reason I find myself living in Berlin is exactly the same reason I once found myself living in Helsinki. Boys. Finnish boys. And just as those two boys are profoundly different, so are my subsequent relationships with the cities in question.

BERLIN

I have an on-again-off-again relationship with Berlin that first began in December 2006. At the time I was a fresh-faced twenty-year-old on my first trip to Europe. My high school boyfriend and I went through that very middle-class Australian rite of passage and backpacked for three months. Berlin made quite an impression on us, and I returned from that adventure determined to live in the neighbourhood of Prenzlauerberg one day.

A few years later I took a teaching position in Manchester, England, and moved away from my hometown on the east coast of Australia. That first Christmas, abroad and alone, I decided to visit Berlin again. I chose to stay in the same hostel in Prenzlauerberg and was once again charmed by the bohemian aesthetic and attitude of the neighbourhood. I danced all night to Britpop bangers at an indie night club crammed into what must have once been someone's ground floor apartment. I explored the courtyards and laneways between the Altbau apartment blocks with crumbling facades. I bought into the rumours being spread by other tourists that in the old East you could rent a whole apart-

ment for 200€ a month. Berlin seemed to be a city where anything was possible. It was also during this trip that I met Henri, the first of my Finnish boyfriends, and the boy for whom I would eventually move to Helsinki.

Fast forward many years to the spring of 2016, and Mårten came into my life. He was well-dressed, dark-featured, aloof, and unattainable. Naturally, I fell for him. From early on in our relationship he expressed his desire to move to Berlin, but we had only been seeing each other for a few months so I did not take his musing and planning very seriously. Besides, if someone you have been dating for only six months moves away it is not the end of the world – you get over it, you know?

"I was thinking, should I leave for Berlin now or wait until after Niklas' wedding?," Mårten finally said one summer day in 2017, after talking about moving for roughly a year. We were relaxing on the couch at his parents' place in Espoo, probably watching *The Simpsons*.

"Maybe you should just go now," I suggested. "You've been seriously talking about leaving since last November. I don't like the idea of being apart, but what's the point of delaying

further when you can just come back in a few weeks for the wedding.”

And with that it was decided. Twelve months of agonising and procrastinating dealt with in a commercial break.

Thus began the mammoth effort of trying to maintain a long-distance relationship. Fortunately Helsinki and Berlin are not difficult to travel between, given one has enough time and money. But switching between cities can be exhausting in many ways, not least of which physically. I began to resent Helsinki, which I had always thought of so fondly, because Mårten was no longer in it. The city felt like it was full of ghosts. Little Mårten-shaped ghosts scowling around every corner. I still ate Thai at that cheap place on Hesari, but he and I no longer flicked through an *Ilitis* as we munched. I still rode my bike everywhere, but was no longer frustrated by his unpredictable and erroneous style of cycling. My day-to-day life did not change, but it adopted an absence. An absence that grew bigger, stronger, and harder to live with. An absence that slowly pushed me away so that now, after roughly eight years in Helsinki, I find myself living in Berlin having decided that my relationship with Mårten is more important (though possibly not more enduring) than my love for Helsinki, and uprooting myself and starting over in a new country, new city for the third time in ten years. Yes, I have considered that I might be needlessly restless and nomadic. Or maybe I am just a hopeless romantic and give up too much in order to allow burgeoning relationships a chance. But if I did not have a tendency to follow my heart, I never would have moved to Finland in the first place and started the happiest, most enduring love affair of my life to date – with Helsinki.

HELSINKI

My relationship with Helsinki is much more straightforward than my relationship with Berlin. I arrived in Helsinki in

**I BOUGHT INTO THE
RUMOURS BEING
SPREAD BY OTHER
TOURISTS THAT IN
THE OLD EAST YOU
COULD RENT A WHOLE
APARTMENT FOR 200€
A MONTH. BERLIN
SEEMED TO BE A CITY
WHERE ANYTHING
WAS POSSIBLE.**

the dead of winter 2011, primarily to be with Henri. That first winter was the coldest and snowiest one I remember ever experiencing and it was love at first sight! Never had a foreign city felt so comfortable, familiar, and silent. Helsinki and, on a broader scale, Finland, is silent. Not literally. But there is a silence to the Finnish landscape, present in the soft snow which covers and mutes everything it touches, in the sluggishness of the Baltic sea which does not seethe and roil, in the lonely existence of hundreds of windswept islands which stand stoically upon the city's horizon. This silence exists too in many – not all, but many – of the people I encountered while living in the Capital: a silence that I never interpreted as rudeness, but more as a kind of quiet acceptance of other people and their own private lives. This is not to say that my experience of Helsinki is everyone's experience of living there. I am aware that as a white female with a pretty good Finnish accent, I blend in quite well. But in *my* Helsinki I always felt I was given the space, both physically and mentally, to embrace myself and to thrive.

Helsinki is that unassuming guy who doesn't approach you at a bar, but chats with his friends and occasionally glances in your direction. He's not edgy and offering you drugs like Berlin or brandishing about his charming northern accent and roguish smile like Manchester. He politely offers you his number and actually texts back. He calls you on your bullshit – he's not a sycophant – and doesn't get pissy if

you want a weekend to yourself. And after six months of dating you wake up one day, look over at him, and realise that he's never once pressured you to be anyone or anything other than yourself and you love him deeply for this freedom.

Berlin, on the other hand, is the cute guy you go on a few *Tinder* dates with who's uniquely well dressed, studies art history, and talks about *bell hooks'* latest book. But after six months, when you find yourself still dating him, he makes comments about how your facial structure is better suited to longer hair and your cynical attitude is unbecoming because women should not be so pessimistic – it's not a motherly trait. When you try to discuss with him how blowing off your birthday party for a cruise to Tallinn with *the boys* made you feel rejected and unimportant, he calls you clingy and laments that he “Never seems to be able to get anything right.” And before long you realise that he is not the woke ally you thought he was, but another guy heaping his expectations all over you whilst making the bare minimum effort to meet yours.

Just as the honeymoon period in human relationships gives way to either friction or true contentment, so the initial excitement and sparkle of a city fades to reveal what the real day-to-day living is like. Berlin, which I once found so progressive and bohemian, now feels restrictive and frustrating with its true colours of hierarchical bureaucracy and confusing sociocultural expectations revealed. Meanwhile, whenever I return to Finland, Helsinki feels as comfortable as ever.

If soulmates exist, surely mine must be Helsinki. **A**

The writer is originally from Australia but currently lives in Berlin. She is an artist/writer/teacher whose interests include: silence, home and in-betweenness, arts-based research, experimental writing, embroidery and melancholic music.

Text Saga Cavallin

BONNE FEMME

*Texten är ett utdrag ur kapitel
ett och tre från ett längre projekt
med arbetstiteln Bonne femme som
färdigställs våren 2020.*

Patricia och hennes två bästa vänner sitter på ett kafé i Aspudden och dricker kaffe. Patricia är bakis. Hon har en svagt rutten smak längst bak i halsen och varje gång hon dricker av cappuccinon i handen blir hon lite äcklad. Hon ångrar att hon blev så full kvällen innan och förstår inte riktigt varför hon drack så mycket. Antagligen för att hon trodde att det skulle bli roligare då.

Carla och Anette pratar om kvällen innan, hur fulla eller inte fulla de var. De är sura över att ett flertal olika personer de känner inte var på festen och att alla gick så tidigt därifrån. Patricia måste spjärna emot med hela kroppen för att inte ställa sig upp, det skulle vara fel, hon ska stanna, hon ska inte gå därifrån. Hon vill inte bete sig onormalt. Det är onormalt att ha såhär tråkigt.

Hon tar upp sin mobil från bordet och går in på Instagram. Det första som möter Patricia är en bild på Anette, som Anettes Instagramkonto ANI lagt upp för en timme sedan.

Bilden föreställer Anette i en spegel i badrummet på festen igår. I bakgrunden syns två andra personer, tjejer i cirka deras ålder. En sitter på toaletten och man ser bara hennes huvud och överkropp, hon har blicken riktad mot golvet och munnen halvöppen, en lockig uppsättning på

**DE GÅR IN PÅ BAREN. DET
ÄR TÄNDA LJUS ÖVERALLT
OCH VARMT. PATRICIA HAR
SMINKAT SIG I FLERA LAGER
OCH HON KÄNNER SIG TORR
OCH INSTÄNGD, SOM OM
HON LINDAT IN ANSIKTET I
KOMPAKT STICKIG ULL.**

huvudet, som i antika Grekland. Den andra personen står snett bakom Anette och blinkar på ett lite charmigligt finurligt sätt in i spegeln, räcker ut tungan, men inte manierat, utan som om hon bara gjort något precis när bilden togs. Hon har kort hår i blond mittbena och långa mörka ögonfransar, är osminkad med per-

fekt slät hy, eller bara väldigt bra sminkad.

Vilka är det här? Patricia vinklar mobilen så att Anette och Carla ska se skärmen.

Känner ni Maja som var på festen igår? säger Anette.

Jag tror inte det, säger Patricia. Eller vad heter hon i efternamn?

Weier tror jag, säger Anette, och Patricia hör på uttalet att Majas efternamn stavas med w.

Nej, men jag tyckte bara det var så sjukt, fortsätter Anette, jag känner inte heller henne men Sonja gör det lite, tror jag. Iallafall, vi gick på toa tillsammans och då berättade hon att hon är gravid.

Patricia vänder tillbaka mobilskärmen och tittar på bilden. Hon frågar Anette hur gammal Maja är.

Det är det som är det sjuka, säger Anette, nu tydligt lyrisk över informationen hon ska frigöra, hon är bara tjugotre.

Patricia ser för sitt inre bilder från olika SVT-dokumentärer. En handlade om Christiania, den såg hon

ganska nyligen. En naken ung kvinna med blankt långt hår står framför en husvagn, hon håller ett litet barn i 70-talskläder i handen. Då hade hon tänkt: det där är typ jag, fast plus ett barn, alltså så långt från mig man kan komma. En annan handlade om Josef Fritzl, hon såg den i gymnasiet. De två eller kanske tre träpanelsklädda rummen i källaren. Dottern: ett vagt minne av ett foto, ett traumatiserat ansikte och kanske blont hår. Så kan också en mamma se ut. Det är inte yttre förutsättningar som gör en till en mor, inte ordnade former, inte en dyr barnvagn, inte en inkomst, inte äktenskap, inte Södersjukhusets mödravård, inte barnmorskor, inte bedövning, inte ens att behålla och älska sitt barn. Patricia skulle kunna tillverka och föda ett barn nästan precis var som helst, när som helst, under vilka omständigheter som helst. Ingen kan hindra henne och det skulle kunna ske mot hennes vilja. Då som nu är den insikten djupt omskakande för hela Patricias uppfattning om vilka möjligheter och val hon har tillgång till.

Det här, att någon har begått det här konstanta, oåterkalleliga så nära in på henne och hennes liv, känns av någon anledning som en brutalt kränkande orättvisa. För det skulle kunna vara Patricia. Det skulle kunna vara alla hon känner. Men det är inte det. Det är bara Maja Weier.

Herregud vad sjukt, säger hon.

Jag vet! säger Anette, visst är det!

Vem av de här är det? säger Patricia, spanner blicken i de två individerna på bilden, för att försöka avgöra. Anette tar hennes telefon och pekar på personen med blond Nick Carter-frisyr och oklanderlig hud. Hon har på sig en svart stickad tröja som ser dyr ut. Det är Maja Weier.

När skulle hon få barnet?

I juni typ.

Gud vad smal hon är. Patricia tar tillbaka telefonen och studerar den lilla biten av Majas mage som syns i bild.

Ja, men det är ju fett olika tror jag, hur mycket mage man får liksom.

Såklart. Patricia frågar Anette om det var frivilligt.

Ja. Hennes kille är tjugofem och jobbar som typ grafisk designer eller något. Han har en lägenhet, i Aspudden faktiskt. En bostadsrätt.

Varför har du inte taggat henne i bilden? frågar Patricia.

Jag vet inte. Eller, jag sa inte till dem att jag la upp bilden så jag ville inte att de skulle se det.

Carla, som suttit tyst och stirrat rakt ner i sin skärm, tittar nu upp och ger Anette en blick, Anette dricker nervöst några snabba klunkar av sitt kaffe.

Patricia frågar vad Maja Weier heter på Instagram, Anette svarar och Patricia går in på Maja Weiers Instagramkonto, följer henne och börjar sedan skrolla. Hon klickar fram en bild där Maja sitter med några andra personer på den bar Patricia, Anette och Carla ofta själva går till och sitter på. När de tre är där innehåller det

liksom ingenting, men de på bilden ser ut att ha ett syfte med det de gör. Hon fortsätter skrolla.

Patricia ser att där Maja befinner sig är där ett liv kan finnas och levas, trots att de faktiska platserna och rummen inte egentligen skiljer sig från hennes eget liv. Men Patricia är aldrig där konkreta saker händer. Hon förflyttar sig hela tiden mellan samma utrymmen i Stockholm, barer och lägenheter och klubbar, men ingen vill egentligen vara där eller med varandra, alla ser sig ständigt om efter andra möjligheter. Skriver till någon främling i mobilen, vill ta sig ut och ta sig in i något annat.

I samma stund som Patricia lämnar lägenheten vet hon att hon är en dålig vän och därmed också en dålig person. Hon, Carla och Anette skulle ha en mysig middag, men Patricia ställde in för att träffa en kille.

När Kasper skrev till henne på lördagskvällen blev hon inte direkt glad. När de låg första och enda gången för en månad sedan hade det inte känts bra. Han hade varit väldigt försiktig och hon kände det nästan som att hon skulle kvävas av att han var så viljesvag. Hon trodde att han skulle vara tryggare i sig själv eller vad man säger, eftersom han är nästan trettio, eller iallafall över tjugofem. Ingen av dem kom. Sammantaget av vad som hände första gången de sågs är det lite konstigt att han vill ses igen. Hon kan inte över huvud taget förstå vad han får ut av att träffa henne. Det är kanske därför hon vill att han ska vilja göra det, därför hon skickade tre meddelanden och blev ledsen när han inte svarade. Men nu när hon fått det hon trodde att hon ville och är på väg till baren som han har valt är det som att hon har en utomkroppslig upplevelse, som att någon placerat henne där mot hennes vilja, men det är ju hennes hjärna som styrt hennes kropp dit. Att hon är där är inte resultatet av introspektion, det bara blev så, som en reflex, en instinktiv reaktion på att han till slut svarade och föreslog att de skulle ses. Det är först nu när hon står utanför baren och väntar som hon märker att hon nästan känner sig tvingad av honom. Kanske gör hon bara det här av artighet.

Hon vet inte vilket håll han ska komma ifrån och det känns hemskt att hon inte har den minsta makt över situationen. Hon är en kvart tidig för att hon tänkte att det skulle vara bäst att vara där först, att det skulle knyta upp knuten hon får i kroppen vid tanken på att se honom igen. Men nu ångrar hon sig. Väntan är mycket, mycket värre.

Hon skymtar en person som kan vara han långt ner på gatan. Hon kan inte avgöra säkert i det gulmuriga ljuset från gatlyktorna. Det är nog han, men i så fall har han klippt sig. Nu har han kort hår och ett mycket tätare skägg än senast. Hon vet inte om det klär honom, men bara att han ser annorlunda ut skrämmer henne, hon känner att hon borde ha blivit varnad på något sätt. Det som är bra

med att han ser annorlunda ut är att hon har något att prata om.

Nu är han där och kramar henne. Det är en sån grej som kommer med att han är tjugosex, att han inte är dålig på att hälsa. Allt känns direkt mer verkligt nu, som om hon återerövrat sig själv.

Hej, säger han, och släpper henne. Är det bra?

Ja, hur är det med dig? Du har klippt dig, skyndar hon ut.

Ja, just det. Det hade jag nästan glömt bort, det var typ två veckor sen nu. Men det var ju ett tag sen vi sågs.

Patricia undrar vad han menar med det eftersom det ju är hans fel att de inte har setts tidigare. Det är inte en slump, det är hans beslut.

Ska vi gå in eller? säger han. Jag fryser så in i helvete.

Ja, du har ju ingen mössa eller halsduk eller något, säger Patricia och känner sig lite som hans mamma.

Det har ju inte du heller! säger han, vilket stämmer. Hon ville inte ha halsduk, vantar eller mössa, eftersom det på något sätt känns barnsligt och fult. Det är lustigt, hur man tycker det är coolt att vara kall. Det är någon gammal rest från mellanstadiet. Att vara vuxen är att inte vara varm om händerna och huvudet. Hon funderar på att säga det till honom, men kommer på att han är mycket äldre. Han kommer säkert inte förstå eller uppskatta den spaningen.

De går in på baren. Det är tända ljus överallt och varmt. Patricia har sminkat sig i flera lager och hon känner sig torr och instängd, som om hon lindat in ansiktet i kompakt stickig ull.

Gå och ta ett bord så beställer jag, säger han. Vad vill du ha?

Oj. Men tack, vad snällt. Jag kan ta en öl, säger Patricia, osäker på om han menar att han ska bjuda henne eller inte. För henne är barens priser väldigt höga, hon skulle aldrig ha gått dit om det inte var för att han hade föreslagit det stället.

I det bakre rummet finns flera lediga bord för två med tända ljus och omaka sammetsfåtöljer istället för stolar. Hon sätter sig och börjar fumla av sina ytterkläder, sätter armbågarna mot bordet och lutar ansiktet i händerna, betraktar rummets dova belysning, de enstaka personerna som pratar lågmält, ser på ljuset framför henne som snart brunnit ner, flyttar blicken till Kasper när han kommer in i rummet med en öl i varje hand och sätter sig mittemot henne.

Hon minns inte vad han sagt att han gör eller var han sagt att han bor. De var hemma hos henne när de låg, kanske för att det var närmare. Hon måste fråga honom igen. Vilket kommer avslöja att han glömt bort.

Han är tyst och tar en klunk av ölen, hon gör samma sak, frågar sedan hur mycket hon ska swisha. Åh, skit i det, säger han. Du är ju en fattig student, eller hur?

Men är du säker? Jättesnällt verkligen, tack.

Asså det är verkligen lugnt.

Förlåt men vad gör du nu igen, sorry verkligen, men jag har glömt bort. Hon skrattar lite. Visst var det något med musik?

Jag är frilansande ljudtekniker. Han lutar sig tillbaka i fåtöljen och tittar ut i rummet. Patricia undrar vad han tittar på. Hon vrider på huvudet och försöker följa hans blickriktning.

Ja, just det, vad kul! säger Patricia och minns varför hon inte minns att han var det. Hon har absolut ingen aning om vad det betyder och senaste gången de sågs var hon redan ganska full när de kom in på det, hon drack mycket för att slappna av, ett misstag hon inte ska göra om den här gången.

Ja, eller det är helt okej.

Jaha. Okej. Hon dricker två klunkar av sin öl, kommer på igen att hon inte borde bli för full och ställer den demonstrativt en bit ifrån sig på bordet och ser upp mot Kasper. Han tittar fortfarande förbi henne, på väggen bakom henne någon millimeter till höger om hennes huvud.

Så då typ jobbar du med olika projekt och så? fortsätter hon. Hon vet absolut ingenting om att frilansa eller att vara ljudtekniker.

Alltså nu jobbar jag med en liten fristående teater och det är helt ideellt. Men sen har jag en kompis på Södra Teatern som brukar ordna så att jag får jobba med deras konserter och så och det är fett kul. Men man tjänar ju ingenting på det liksom.

Och ändå bjöd du mig på en öl, säger Patricia.

Ja, jag minns ju själv hur det var när man var tjugo och levde på nudlar. Han tittar på henne och ler något sorts leende som Patricia tror är lite förminskande. Hon känner sig för ung nu. Det är som om hennes ålder vore en förbannelse som vilar över henne. Patricia önskar att hon var bara lite äldre och inte var så pinsamt överdriven i sina känslor.

Hon vill vara så ren och enkel som Maja Weier, som ett svalt vackert funktionalistiskt hem. Tänk att vara så bra på att leva. Patricia möter Kaspers blick för att på så sätt meddela honom att hon vill att han ska ta med henne hem. Hon vill bli upplöskad och för en natt förflyttad, för att på så sätt känna att hon då och då kan påverka sitt liv i en viss riktning som hon själv har valt. Att det även för henne finns en möjlighet till ordning och kontroll. ▀

Skribenten är från Stockholm och sitter i redaktionen för litteraturtidskriften Ordkonst där hon även skriver kritik och essäer. Tidigare har hon medverkat i Coeval magazine och tidningen Brand.

Text Sofia Eriksson

OM KVINNOR SOM SAKNAR MÄN

JAG DRÖMMER FORTFARANDE om dig varje vecka men det är längesen jag skrev om dig nu.

Att det är längesen gör allt lite lättare, jag sa det till **Vigdis Hjorth**, att det är längesen *nu*, när vi träffades förra våren på Åland. Vi satt mitt emot varandra vid ett middagsbord på en litterär supé och jag minns inte hur det blev så men vi talade om dig.

När det officiella programmet var slut klev hon upp på scen och sjöng *take me to the nearest whiskey bar* med skramlig röst på norska och ingen förstod vad som pågick.

Det som pågick var att hon klev upp på scen och sjöng *ta meg med til nærmeste whiskeybar*.

Hennes nävar var knutna och stod rakt upp.

JAG SKULLE EGENTLIGEN skriva en essä med rubriken "Vad Liv och Linn Ullmann lärt mig om längtan, väntan, (för)lust och förtvivlan". Istället bestämde jag mig för att vara sjukskriven ett tag, vila lite efter den utbrändhet som drabbade mig tidigare i år och helt och hållet låta bli att skriva.

Istället för att skriva plöjde jag igenom allt som gick att se och såg en dokumentär om **Leonard Cohen** och **Marianne Ihlen**. När hans karriär tog fart hade han *a great appetite*

**VARFÖR ÄR SKILDRINGAR
AV (HETEROSEXUELLA)
(KONSTNÄRS-)KVINNOR
SÅ OFTA SKILDRINGAR
AV DERAS (I ALLMÄNHET
SVÅRA OCH OLYCKLIGA)
RELATIONER TILL MÄN SOM
DE ÄLSKAT? ELLER OCKSÅ:
VARFÖR FÖREKOMMER
DET INTE PÅ SAMMA
SÄTT I BERÄTTELSE OM
MÄN, DEN DRABBANDE,
ALLOMFATTANDE
KÄRLEKEN SOM EN
INSPIRATIONSKÄLLA?**

på nya människor, nya rum, nya upp-
levelser. Marianne Ihlen sitter ensam
i deras hem på ön Hydra och säger
att hon kom nära till att ta sitt liv.

You could not beeeee with Leonard, förklarar en vän in i kameran, hans *appetite* på världen och konsten var för stor, han var ingens, han var sin egen.

Liv Ullman skriver: *Vad finns att berätta om själva avskedet?*

Jag reste till Hydra i somras men hittade inte Mariannes hus.

MELLAN MIG OCH Vigdis Hjorth
satt en översättare i ändan av bordet.

Jag förstod fort att någon gått
bort när Vigdis Hjorth ändrade

röstläge och frågade hur hon haft
det, hur hon mår nu.

Översättaren sa att hon följer
molnen: om det är en molnig dag är
det han som formar dem, leker med
dem, skapar bilder och figurer, men
om himlen är molnfri är han ute och
går med deras också bortgångna
hund.

När **Bodil Malmstens** man dog
skrev hon diktsamlingen *Det här är
hjärtat*, en bok som nu kultförkla-
rats bland många unga skrivande
kvinnor och som inte heller jag kan
motstå.

Varför skulle jag behöva motstå.

Varför skriver jag det som om jag
skulle behöva motstå.

VIGDIS HJORTH SA åt mig att läsa
hennes bok *Om bare*, den skulle på-
minna mig om dig, sa hon, om oss,
den handlade om en kärlek som lik-
nade galenskap.

Hon frågade varför det tog slut,
och jag sa att det var många saker,
att det var mycket som gick fel, kan-
ske ville vi samma saker men bara
stundvis samtidigt, jag vet inte om
jag sa så, jag vet inte ens om det är
sant, även om jag faktiskt sa så.

Jag visade upp mobila ansikten
som jag svajpat fram samma dag.
Hon sa att hon har barn i min ålder
och känner till Tinderkulturen, att

det är många som hittat sin *kjæreste* där.

Hon nickade eftertänksamt när jag visade en åländsk traveller som skrev att han var hemma över vintern, *ja, han er veldig søt*, sa hon och frågade om vi skulle träffas.

FÖRRFÖRRA VÅREN SKREV jag ett Instagraminlägg efter att jag läst **Frida Kahlos** brev till sin första kärlek Alejandro.

Jag skrev: *Varför är skildringar av (heterosexuella) (konstnärskvinnor så ofta skildringar av deras (i allmänhet svåra och olyckliga) relationer till män som de älskat? Eller också: Varför förekommer det inte på samma sätt i berättelser om män, den drabbande, allomfattande kärleken som en inspirationskälla?*

Du lajkade inte inlägget, du lajkade mina inlägg bara sporadiskt, men du tittade alltid och tittar fortfarande på alla mina storys.

Du tittade på hela min resa genom Nordamerika – när jag beskrev bergshöjder i Utah, när jag zoomade mot pastellgranna himlar i San Francisco, när jag gick på jazzklubb karaokebar litteraturfestival i Kanada.

I *Om bare* åker Ida till New York bara för att kunna skicka ett postkort till Arnold därifrån: *fra Oslo vil et postkort virke kunstig, hun reiser til New York, fra New York virker et postkort naturlig.*

NÅGRA DAGAR INNAN jag åkte hem från New York satt jag i Queens och åt paj med en förläggare. Hon tog mig till ett koreanskt spa där, klädde mig i en rosa pyjamas och förde mig till ett ångrum med en massa andra vuxna personer i pyjamas.

Efter resan drömde jag om henne några gånger, om att hon grät lite en kväll när vi gick ut och drack vin, fast det gjorde hon nog inte i verkligheten, jag tror i alla fall inte det, jag minns inte riktigt de sista timmarna.

Att skriva är att minnas, skriver **Agnet Pleijel** i *Doften av en man*.

Hon har rätt. Allt jag kommer ihåg har jag tvångsplanterat i mig, varsamt har jag formulerat, placerat, arkiverat. Att minnas händer inte av sig självt.

TRAVELLERN PÅ ÅLAND, som hade fått Vigdis Hjorths godkännande, var släpig i blicken. Jag gick så fort vi hittat varandra på Indigos innergård och sagt hej.

När Bodil Malmstens man dog skrev hon om hjärtat, *varje år ska hjärtat slå ungefär 30 miljoner gånger*. När min mammas första man dog var hon yngre än jag är nu och hon blir bara yngre hela tiden, i förhållande till mig.

Nu är min mamma en annan.

Nu vill hon göra Finland till ett ledande land inom palliativ vård och höja kvaliteten på *end of life care*.

Men så slå då! skrev Bodil Malmsten om sitt hjärta, till sitt hjärta.

Slå!

Slå!

Slå!

JAG LÄSTE OM *bare* när jag reste genom Nordamerika och strök under de partier som jag skämdes över att känna igen mig i.

Hun reiser for å reise fra tankene, for å tenke på noe annet, men det hjelper ikke, hun tenker det samme, kanskje reiser hun for å kunne tenke i fred.

Jag gick till en spådam i West Village som frågade vad du heter, som sa att vår relation förstört min *root chakra*, min förmåga att känna tillit och trygghet. Hon kunde gärna fixa det åt mig, laga mig för endast 200 dollar, få mig trygg och jordad igen.

Liv Ullman skriver: *Jag sitter här och färdas i tankarna runt i världen och i mig själv och försöker teckna ner färden på papperet.*

Hon skriver: *Jag skulle vilja skriva om kärlek, om att vara människa – om ensamhet – om att vara kvinna.*

DET ÄR SÅ elegant, skiftningen, det går så fort från att Vigdis Hjorth står på scen och sjunger utan att ha blivit ombedd att göra det, arrangörernas blickar, publikens blickar,

TA

MEG

MED

TIL

NÆRMESTE

WHISKEYBAR!,

alla i rummet får nya ögon, de är oroliga, till att hon sen, bara någon minut senare, när hon är klar, sätter sig mellan mig och översättaren igen, dricker upp sitt vattenglas och säger, lugnt och sansat, att det nu är dags för henne att dra sig tillbaka, gå och sova.

Vad finns att berätta om själva avskedet?

Liv Ullmann skriver inte till Ingmar Bergman, sin före detta man och pappan till deras barn.

Hon skriver till barnet, hon skriver till dottern Linn.

JAG DRÖMDE OM dig i natt. Jag köpte en bok som hjälper en att tolka drömmar men jag har glömt drömmarna när jag vaknar och hittar på nya, tolkar dem istället.

Er dette glad. Er dette trist. I etertid er det periodene da ingenting var sikkert som står i et eget lys, skriver Vigdis Hjorth i *Om bare*.

Jag borde fråga min mamma hur hon gått från att begrava sin man till att ägna sig åt *end of life care*.

Men så slå då!

Linn Ullman skriver: *Jag ville se vad som hände om jag lät oss växa fram i en bok som om vi inte hörde hemma någon annanstans.*

Slå!

Slå!

Slå! ▀

Skribenten är litteraturvetare och frilansskribent. Hon debuterar som skönlitterär författare våren 2021.

DET ÄR SÅ SKÖNT ATT VI KAN VA SÅ
ÄRLIGA MED VARANDRA, TYP SOM I DEN
PODDEN! DE BA, SÄGER PRECIS VA DE KÄNNER!

Ett glas vatten

AV AMANDA HOFFNER

KAN DU HÄMTA ETT GLAS VATTEN?

VA KUL
DET SKA BLI PÅ FREDAG?!

JAG KAN INTE PÅ FREDAG, LÄNGRE, SKA DRICKA BUBBEL
MED MALIN DÅ.

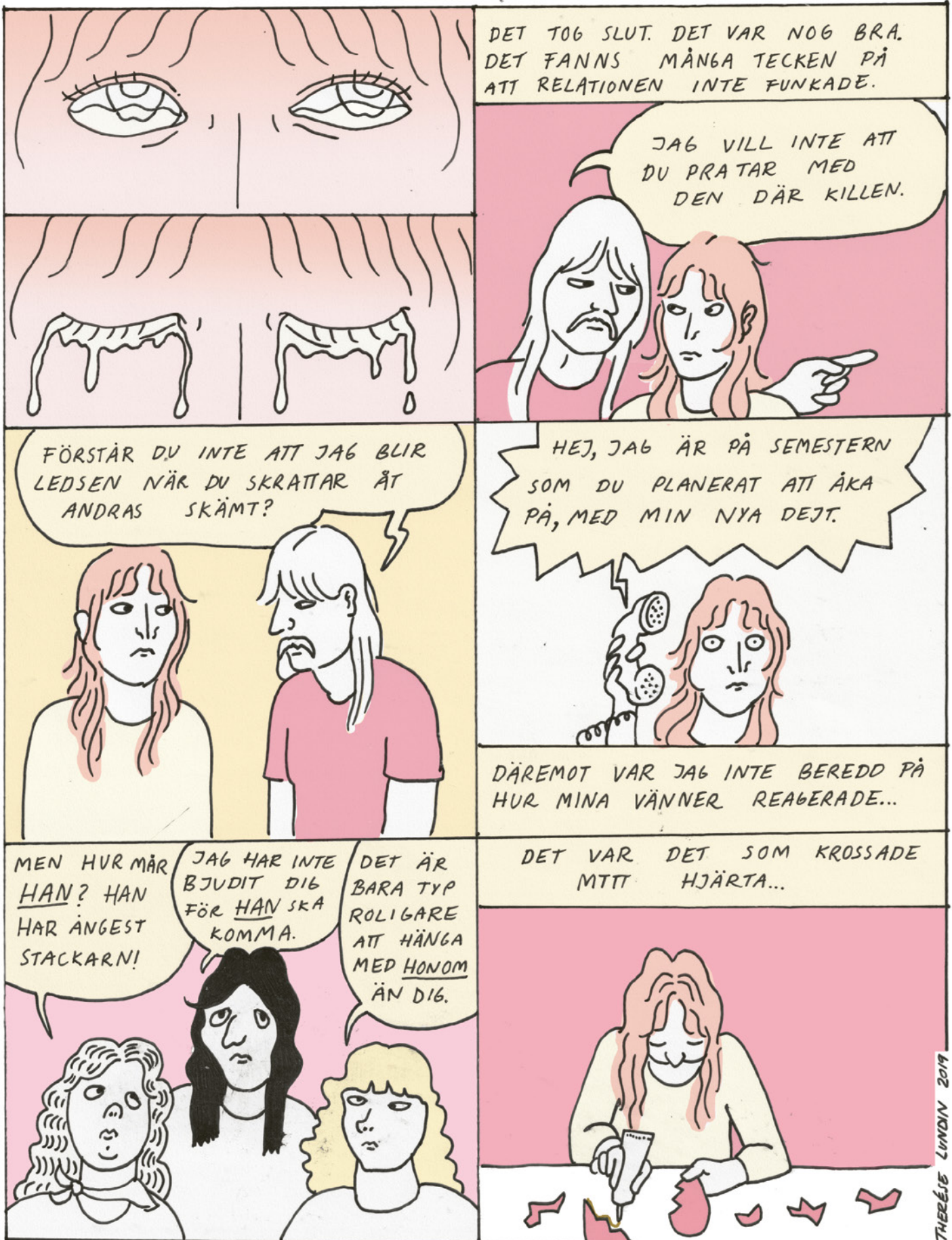
BARA HON OCH JAG.

MEN VI SA JU.

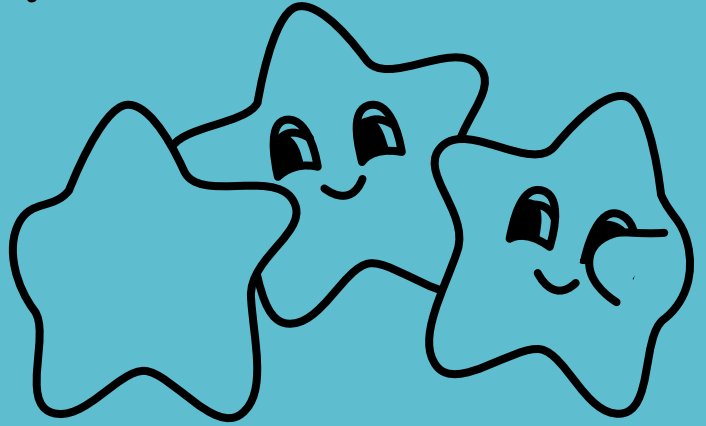
ÄR DU KLAR MED DEN DÄR KNIVEN?
KAN JAG TA DEN?

Text/Bild Therése Lundin

KONTAKT- ANNONSER

Vill du svara på en kontaktannons? Om annonsören har angivit en kontaktuppgift, svara direkt till den. I annat fall svarar du genom att mejla oss på astra@astra.fi, så sätter vi er i kontakt. Glöm i så fall inte att noggrant ange vilken annons det är du svarar på!

Vill du skriva en egen kontaktannons? Hurra! Mejla din färdiga annons till astra@astra.fi så publiceras den i nästkommande nummer. Glöm inte att ange om svarenden ska höra av sig direkt till dig, eller genom oss på redaktionen.

Hej! Jag letar personer att få fota! Jag tycker om att ta romantiska analoga porträtt. Letar queera personer och gärna också äldre personer. Min insta är [hanna.k.neikter](https://www.instagram.com/hanna.k.neikter) ifall ni vill se själva stilen. Vore så fint att få hitta fler personer att fotografera! Jag bjuder på kaffe eller drink och kakor i samband med fotografering i Stockholm.

25-årig tjej i Helsingfors letar bandmedlemmar. Har köpt en analog syntetisator, och vill producera obskyr 70-talsinspirerad elektronisk musik. Jag är en novis gällande producerande, så det kan du också vara. Instrument/vokaler också välkomna.

Kontakt: kbandicute@gmail.com.

Hej!

Jag håller som bäst på att planera en antirasistisk podcast på svenska. Idén började med en frustration över att diskussionen kring rasism stannar på stället i Finland. Då rasism diskuteras i media så är det ofta en vit som intervjuar en PoC eller så är det vita som diskuterar rasism utifrån deras uppfattning om vad rasism är. Nu är det vår tur att styra diskussionen!

Jag fungerar som värd och har alltid 1-2 "gäster" med mig och diskuterar olika ämnen inom rasismen. Teman skapar vi utifrån mina och gästens intressen/expertis ☺

Skulle du vara intresserad av att vara med? Eller vet du någon som kunde vara intresserad?

Hör av er! ♥

Mvh
Saba Holm,
holm.saba@gmail.com

Jag är en snart 30-årig, icke-binär och queer person från Helsingfors som söker vänner. Min vänskapskrets har minskat med åren och jag vill gärna hitta fler människor att umgås med. Jag hoppas på att kunna umgås med personer som delar min queefeministiska värdegrund. Jag lever i ett parförhållande och har två barn. Eftersom mitt liv är rätt hektiskt, träffar jag gärna människor som kan ge mig ett avbrott i vardagen. Vi kan till exempel yoga eller dricka öl/te tillsammans! Eller gå en promenad med vår hund. Hör gärna av dig till Astra så kontaktar jag dig!

Mångsidig musikälskare i Helsingfors söker kompis(ar) att göra låtar tillsammans med på svenska. Mina egna alster (Österbottnisk noir-folk, psykedelia) hittar du på soundcloud.com/vierkens, hör gärna av dig på [oliver.vierkens@gmail.com](mailto:vierkens@gmail.com) om du tror att vi kunde vara på samma våglängd. Världen behöver mer mystisk finlands-svensk musik!

PRENUMERERA!

*Vill du prenumerera på
ASTRA eller ge någon en
gåvoprenumeration?*

Gå in på:
astra.fi

Eller skicka blanketten
nedan till adressen:
Tidskriften Astra
Tallbergsgatan 1/175
00180 Helsingfors, Finland

Skicka e-post till
adressen:
pren@astra.fi

JAG VILL:

- ☐ Prenumerera
- ☐ Ge tidningen i present
- ☐ Göra en adressändring

VÄLJ PRENUMERATION (4 nr.)

☐ Donationsprenumeration	80€
☐ FINLAND	45€
☐ Studerande/Pensionär/Arbetslös	35€

☐ ÖVRIGA NORDEN	52€
☐ Studerande/Pensionär	45€

☐ ÖVRIGA VÄRLDEN	55€
☐ Studerande/Pensionär	50€

GÅVOPRENUMERATION (4 nr.)

(för dig som är prenumerant)

☐ FINLAND	35€
☐ ÖVRIGA NORDEN	45€
☐ ÖVRIGA VÄRLDEN	50€

SKICKA TIDNINGEN TILL:

Förnamn:
Efternamn:
Gatuadress:
Postnummer:
Ort:
Telefon:
E-post:

BETALARE:

(behövs bara om uppgifterna är andra än ovan)

Förnamn:
Efternamn:
Gatuadress:
Postnummer:
Ort:
Telefon:
E-post:

ORDLISTA

ANTROPOCENTRISK: Människocentrerad.

CRINGEA: Att reagera på något pinsamt eller obekvämt.

DIKOTOMI: Ett motsatspar.

EKOFEMINISM: En rörelse som sammankopplar feminismen och miljörörelsen.

FALLOGOCENTRISM: Ett begrepp som kombinerar fallocentrism, alltså att sätta mannen (eller det manliga könsorganets symboliska mening) i centrum, med logocentrism, alltså tanken om att språket är någonting logiskt som innehåller en absolut sanning om världen.

HETERONORMATIVITET: Ett samlingsbegrepp för allt det som upprätthåller bilden av heterosexualitet som naturligt och självklart.

INTERNALISERAD HOMOFABI: När omvärldens homofobi upplevs inifrån av personer som utsätts för den, till exempel i form av skam eller skuld känslor över den egna sexuella läggningen.

KÄMPPÅ: Lägenhet.

NORMATIV: Normer är oskrivna regler för hur någonting "borde" vara. Å ena sidan behöver vi normer för att kunna samexistera i sociala sammanhang, men å andra sidan behöver vi också normkritik för att kunna visa på hur vissa normativa föreställningar är förlegade och behöver förändras.

OBJEKT OCH SUBJEKT: En dikotomi, alltså ett motsatspar, som ofta används för att prata om en relation där den ena parten är passiv

och den andra aktiv. Objektet betecknar en sak utan egen vilja eller agens, medan subjektet står för en rationell levande varelse som agerar mot omvärlden. Inom feminismen finns mycket kritik riktad mot denna uppdelning av världen i motsatsparet objekt-subjekt.

OPINIONSILDNING: Att påverka en eller flera personer eller grupper i en viss politisk eller ideologisk riktning.

PALLIATIV VÅRD: Vård som rikar sig mot patienter med obotliga sjukdomar som förväntas få dödlig utgång.

SVENNIG: Stereotyp rikssvensk.

SWISHA: Överföra pengar med hjälp av en app som finns i Sverige.

**ASTRA
OCKSÅ
DIGITALT.**

**MERA INFO:
ASTRA.FI**

**ANNONSERA
I ASTRA**

HELSIDA:	350	EURO
1/2 SIDA:	200	EURO
1/4 SIDA:	100	EURO
1/6 SIDA:	50	EURO

ASTRA ges ut med stöd av: Konstsamfundet, Oskar Öflunds stiftelse, Stiftelsen Tre Smeder, Svenska kulturfonden och Centret för konstfrämjande.

sida 29

han vill vara min
han vill vara min för att han inte har
något annat val
det gränslösa beroendet är fantastiskt
en form av trygghet
som inte skulle vara acceptabel
i någon annan relation

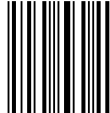
VINNARE AV
FREDRIKA
RUNEBERG-
STIPENDIET
2018

ISSN 2323-3966

9 772323 396009

20001

NOMINERAD SOM
ÅRETS NORDISKA
KULTURTIDSKRIFT
2016

PRO-FEMINISM
PRISET
2017
UTDELAT AV
VÄNSTER-
KVINNORNA